

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Huoltajien näkemyksiä osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun sisällöstä

Pentikäinen, Anna
Saarinen, Jenni

2017 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

Huoltajien näkemyksiä osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun
sisällöstä

Anna Pentikäinen, Jenni Saarinen
Sosionomi AMK
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2017

Pentikäinen Anna
Saarinen Jenni

Huoltajien näkemyksiä osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun sisällöstä

Vuosi 2017 Sivumäärä 43

Opinnäytetyössämme tutkimme huoltajien näkemyksiä osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun sisällöstä. Aihe on ajankohtainen uuden varhaiskasvatuslain astuessa voimaan 1.8.2016. Uusi varhaiskasvatuslaki mahdollistaa kunnille varhaiskasvatuksen rajaamisen 20 tuntiin viikossa, mikäli lapsen huoltajat eivät työskentele tai opiskele päätoimisesti. Uusi varhaiskasvatuslaki määrittelee myös ensi kertaa varhaiskasvatuksen tavoitteet. Opinnäytetyössä tarkastellaan uutta varhaiskasvatuslakia, subjektiivista päivähoito-oikeutta ja sen rajaamista, Vantaan kaupungin varhaiskasvatuspalveluita sekä varhaiskasvatuspalvelun muotoilua ja kehittämistä asiakaskyselyn avulla.

Opinnäytetyössä tutkittiin huoltajien vastauksia Vantaan varhaiskasvatuspalvelujen Lapset ja palveluverkko -työryhmän tekemästä kyselytutkimuksesta. Opinnäytetyössä tarkastellaan huoltajien näkemyksiä 20 tunnin varhaiskasvatuspalvelun sisällöstä. Opinnäytetyön toimeksianto syntyi Vantaan kaupungin varhaiskasvatuspalveluilta, tavoitteena tuottaa tietoa varhaiskasvatuspalveluiden kehittämiseksi palvelumuotoilun avulla.

Tutkimme kyselyn vastauksia sisällönanalyysillä. Huoltajien vastauksista luokiteltiin sisällönanalyysin tuloksena viisi ryhmää, joissa nousivat esiin vastaajien tärkeimmiksi kokemat aiheet osa-aikaista varhaiskasvatuspalvelun sisältöä koskien. Ryhmiksi syntyivät pedagoginen näkemys, toiminnallinen näkemys, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkemys, sosiaalinen ja yhteisöllinen näkemys, sekä lapsen fyysiset tarpeet ja perushoito. Varhaiskasvasympäristöllä ja ammattilaisten pedagogisella osaamisella koettiin olevan tärkeä rooli lapsen kasvun ja kehityksen kannalta. Varhaiskasvatus nähtiin toiminnallisena ja sosiaalisena ympäristönä, jossa lapsi oppii tärkeitä yhteisöllisiä taitoja leikin varjolla ammattilaisen ohjaamana.

Asiasanat: Subjektiivinen päivähoito-oikeus, Varhaiskasvatus, Osa-aikainen varhaiskasvatus, Vantaan varhaiskasvatuspalvelut, Palvelumuotoilu

Pentikäinen Anna
Saarinen Jenni

Custodian's views on part-time early childhood education content

Year	2017	Pages	43
------	------	-------	----

Our thesis examines custodian's views within the part-time early childhood education service. The subject is a new issue when the Early Childhood Education Act enters into force on 1 August 2016. The new Early Childhood Education Act allows municipalities to limit early childhood education to 20 hours a week if child custodians do not work or study full time. The new Early Childhood Education Act also defines the objectives of the education for the first time. The theoretical reference framework of the Bachelor's Thesis consists of The new law on early childhood education, the ability of municipalities to cut the rights of Early Childhood education, the early childhood education services of Vantaa City and the design and development through a customer survey.

The thesis was carried out as a content analysis of the results of the survey carried out by Vantaa's Early Childhood Services and Children's Services Network. The thesis examines the concerns of the carers about the contents of the 20-hour early childhood education service and compares the views of the carers with the new early childhood education setting from the goals of early childhood education. The need for a thesis was born in Vantaa's early childhood education services, whose goal is to generate information by means of service development through service design.

Responses formed from the content analysis as five groups, highlighting the main themes of carers about the part-time content of early childhood education. Pedagogical views, functional views, equality and parity, social and community view, and the physical needs and basic care of the child. Early onset and professional pedagogical skills were considered to play an important role in child growth and development. Early childhood education is seen as a functional and social environment where a child learns important social skills under the guise of play with professionals.

Keywords: Early Childhood Education, Pedagogy, Part-time Early Education, Vantaa's Early Childhood Education Services, Service Design

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet.....	8
3	Toimintaympäristö.....	8
3.1	Varhaiskasvatus.....	9
3.2	Varhaiskasvatus ja päivähoito	10
3.3	Päiväkoti varhaiskasvatusympäristönä	11
3.4	Subjektiiivinen päivähoito-oikeus.....	12
3.5	Uusi varhaiskasvatuslaki	13
3.5.1	Varhaiskasvatusoikeuden laajuudet Vantaalla	14
3.5.2	Uuden varhaiskasvatuslain synnyttämä keskustelu mediassa.....	15
4	Varhaiskasvatustoiminta	16
4.1	Varhaiskasvatuksen toiminnalliset sisältöalueet.....	17
4.2	Huoltajien ja lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa	19
4.3	Varhaiskasvatuspalveluiden kehittäminen palvelumuotoilun avulla	20
5	Tutkimuksen menetelmät	21
5.1	Opinnäytetyön aineisto	22
5.2	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	24
5.3	Sisällönanalyysin prosessin kuvaus opinnäytetyössä	25
6	Tulokset.....	26
6.1.1	Pedagoginen näkemys	27
6.1.2	Toiminnallinen näkemys	28
6.1.3	Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkemys.....	29
6.1.4	Sosiaalinen ja yhteisöllinen näkemys	29
6.1.5	Lapsen fyysiset tarpeet ja perushoito	30
7	Tulosten yhteenveto.....	31
7.1	Johtopäätökset	32
8	Pohdinta	33
8.1	Jatkotutkimukset ja kehittämissuhteet.....	36
8.2	Oman ammatillisen kasvun kehitys opinnäytetyöprosessissa.....	36
	Lähteet	37
	Taulukot	43

1 Johdanto

Lapset ja palveluverkko -työryhmä toteutti Vantaalla Webpropol-kyselyn, missä kartoitettiin vantaalaisten huoltajien näkemyksiä osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun sisällöstä. Varhaiskasvatuspalvelu koostuu varhaiskasvatustoiminnasta, joten tutkimme erityisesti sitä, millaista toimintaa huoltajat haluavat osa-aikaiselta varhaiskasvatuspalvelulta.

Opinnäytetyömme toimintaympäristö sijoittuu varhaiskasvatukseen. Opinnäytetyömme tarkoituksena on koota, analysoida ja tuoda esiin huoltajien näkemykset osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun sisällöstä. Pohdimme lopuksi vastausten perusteella mitä Vantaan kaupungin tulisi ottaa huomioon palvelun kehittämisen näkökulmasta. Opinnäytetyömme tarkastelee sitä, mitä huoltajat osa-aikaiselta varhaiskasvatuspalvelun sisällöltä toivovat. Vantaan kaupunki hyödyntää vastauksia kehittääkseen osa-aikaista varhaiskasvatuspalvelukokonaisuutta.

Opinnäytetyömme on osa Vantaan kaupungin Lapset ja palveluverkko-työryhmän toimintakokonaisuutta. Lapset ja palveluverkko -prosessin tavoitteina ovat muun muassa varhaiskasvatuspalveluiden uudistaminen, kehittäminen, uusien palvelujen luominen, sekä varhaiskasvatuspalveluiden saatavuus ja hyvä laatu. Toimeksiantajamme toimii Vantaan kaupunki. Opinnäytetyömme tuloksia hyödynnetään osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun kehittämisessä Vantaalla.

Opinnäytetyössämme nousevat esiin subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajausten uuden varhaiskasvatuslainsäädännön myötä. Uusi laki astui hallituksen esityksestä voimaan 1.8.2016 tuoden muutoksia varhaiskasvatusaikoihin ja sen sisältöön. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden laajuus muuttui kestoltaan 20 tunniksi viikossa lasta kohden (Varhaiskasvatuslaki 108/2010). Vantaan kaupunki oli yksi kaupungeista, joka otti rajauksen käyttöön lain tullessa voimaan.

Opinnäytetyön toimintaympäristön ollessa varhaiskasvatuksessa, teoria painottuu varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuslakiin, subjektiivisen päivähoito-oikeuteen ja sen rajaamiseen, sekä palvelun muotoiluun, kehittämiseen ja arviointiin asiakasnäkökulmasta. Tarkastelemme ja analysoimme huoltajien näkemyksiä osa-aikaisen palvelun sisällöstä laadullisella sisällönanalyysillä. Esittelemme huoltajien näkemykset aineistosta syntyneiden ryhmien kuvauksella.

Sisällönanalyysin luokittelun tuloksena syntyi yhteensä viisi erilaista ryhmää. Ryhmien kuvaus toimii osaltaan opinnäytetyömme tuloksien esittelyä niiden sisällön käsitteellistettynä kuvauksena. Lisäksi opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan sisältöalueista, varhaiskasvatusta ohjaavista laeista sekä palvelumuotoilusta.

2 Opinnäytetyön tausta ja tavoitteet

Opinnäytetyömme aiheena on osa-aikainen varhaiskasvatuspalvelu ja huoltajien näkemykset osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun toiminnan sisällöstä. Pohdimme lopuksi, millaisia huoltajien näkemykset ovat verrattuna varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan sisältöalueisiin ja lakisääteisiin tavoitteisiin. Opinnäytetyössämme keskitymme tuomaan näkyväksi vantaalaisten huoltajien näkemyksiä osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun sisällöstä. Toimeksiantajamme toimii Vantaan kaupunki. Vantaan kaupunki hyödyntää vastauksia muotoillessaan osa-aikaista palvelua. Työelämän yhteistyökumppanina toimi Vantaan varhaiskasvatuspalveluiden palveluasiantuntija Nina Konttinen.

Toteutimme opinnäytetyön laadullisena tutkimuksena luokitellen aineiston vastaukset sisällönanalyysimenetelmää käyttäen. Sisällönanalyysin tuloksena vastauksista syntyi viisi erilaista ryhmää. Esittelemme vastaukset käsitteellistettynä ryhmien kuvausten kautta. Ryhmät nimesimme näkemyksen mukaan pedagogiseksi, toiminnalliseksi, yhteisölliseksi ja sosiaaliseksi sekä lapsen fyysisiin perustarpeisiin vastaamiseksi. Keskeistä ryhmässä on huoltajien näkemykset siitä, millaisia asioita he odottavat ja toivovat osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun sisällöltä.

Aineistona opinnäytetyössämme toimii talvella 2015-2016 tehty kyselytutkimus vantaalaisten huoltajien näkemyksistä 20 tuntia viikossa- varhaiskasvatuspalvelua koskien. Kysely toteutettiin verkossa, ja se oli avoinna vastauksille 20.11.-31.12.2015. Tutkimuksen on tehnyt Vantaan varhaiskasvatuksen palveluasiantuntija Nina Konttinen yhdessä Lapset ja palveluverkko - työryhmän kanssa. Lapset ja palveluverkko -prosessin tavoitteina oli tuottaa monimuotoisempia varhaiskasvatuspalveluita, taata palveluiden saatavuus ja hyvä laatu, uudistaa ja kehittää varhaiskasvatuspalveluita, sekä ennakoida ja valmistautua lainsäädännön tuomiin muutoksiin. Vantaan kaupunki otti subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen käyttöön heti uuden varhaiskasvatuslain astuttua voimaan 1.8.2016. (Vantaan kaupunki, 2016.)

3 Toimintaympäristö

Opinnäytetyömme sijoittuu varhaiskasvatuksen toimintaympäristöön. Käsittelemme opinnäytetyössä Vantaalaisten huoltajien näkemyksiä siitä, mitä varhaiskasvatuspalvelun tulisi sisältää. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai kerho- ja leikkitoiminnan muodossa (Opetushallitus). Kyselytutkimuksen vastaukset kuvasivat suurilta

osin päiväkodin ympäristöä, joten keskitymme opinnäytetyössämme kuvaamaan varhaiskasvatustympäristönä suomalaista päiväkotia ja sen toimintaa.

Määrittelemme toimintaympäristön näkökulmasta varhaiskasvatuksen, päivähoidon ja kuvaamme suomalaisen päivähoidon syntyä ja sen merkitystä ja roolia suomalaisessa yhteiskunnassa. Opinnäytetyön aiheena on päivähoito-oikeuden rajausta ja sen myötä syntynyt uusi osapäiväinen varhaiskasvatustalutus. Päivähoito-oikeuden rajausta on syntynyt lakiuudistuksen myötä, joten kuvaamme myös uuden varhaiskasvatustalutuksen ja sen tuomat muutokset varhaiskasvatukseen.

Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen on saanut osakseen paljon medianäkyvyyttä, ja muun muassa poliittisessa keskustelussa aihe on ajankohtainen. Koimme merkittävänä tuoda medianäkyvyyden esiin, sillä päivähoito-oikeuden rajausta herättää yhteiskunnallista keskustelua. Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja sen aiheuttama keskustelu tuo osaltaan esiin päivähoidon merkityksen yhteiskunnassamme.

3.1 Varhaiskasvatustalutus

Varhaiskasvatustalutus on tavoitteellista toimintaa, missä korostuu lapsen oikeus hyvään kasvatukseen, hoitoon ja opetukseen (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi, Siimes, 16, 20). Varhaiskasvatustalutus käsitteellistetään myös kasvatustalutuksen ja hoidon muodostamaksi pedagogiseksi toiminnaksi (Karila, Lipponen, 2013, 32). Varhaiskasvatustalutuksen arvopohjana ovat Opetushallituksen mukaan lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioonottaminen sekä vaatimus lasten yhdenvertaisesta ja tasa-arvoisesta kohtelusta. (Opetushallitus, 2016, 18.)

Suomi allekirjoitti vuonna 1990 YK:n Lasten oikeuksien sopimuksen ensimmäisten joukossa, ja sopimus tuli voimaan Suomessa vuonna 1991. Lasten oikeuksien sopimus on ihmisoikeussopimus ja se toimii osana oikeusjärjestystä ja on Suomessa voimassa lakina. Sopimuksen yleisperiaatteet ovat lapsen etu, lapsen oikeus tulla kuulluksi, syrjinnän kielto sekä lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen. Lasten oikeuksien sopimus toimii kaiken lapsille järjestettävän toiminnan pohjana. (YK:n Lapsen oikeudet. 1990.)

Varhaiskasvatustalutuksessa lasten oikeudet näkyvät kaiken toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen perustana. Kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon toimituksissa, jotka koskevat lapsia on otettava huomioon lapsen etu. Varhaiskasvatustalutus on lasten hyvinvointia edistävää toimintaa, jossa henkilökunnalla on vastuu, oikeus ja velvollisuus tarjota lapselle asianmukaista ohjausta

ja neuvontaa sopimuksessa tunnustettujen lasten oikeuksien turvaamiseksi. Uusi varhaiskasvatustlaki (580/2015 2 a §) määrittelee yhdeksi varhaiskasvatuksen tavoitteeksi ”*antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa*”.

Myös suomalaiset varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat määrittelevät varhaiskasvatuksen hoidon, opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuuksiksi (Karila, ym, 2013, 32). Opetushallituksen määritelmän mukaan varhaiskasvatus on opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus lapsen kasvun, kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen tueksi ja edistämiseksi. Varhaiskasvatus painottuu pedagogiikkaan ja on luonteeltaan suunnitelmallista ja tavoitteellista. Päiväkotitoimintaa ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, mitkä Opetushallitus laatii ja päättää. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan näiden pohjalta, ja lisäksi jokaiselle lapselle laaditaan vielä henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (Opetushallitus, 2016).

Varhaiskasvatus on tieteenalana vakinaistunut omaksi akateemiseksi tutkimus- ja opetusalueeksi varhaiskasvatuksen koulutuksen siirtyessä yliopistoon. Varhaiskasvatuksessa on tapahtunut valtavaa kehitystä ja muutosta varhaiskasvatuksen ja lapsuuden alueen tutkimustoiminnan lisääntymisellä ja käytännön varhaiskasvatuksen pedagogiikan muutoksella aikuisjohtoisuudesta enemmän lapsilähtöisyyteen (Hujala, Puroila, Parrila, Nivala, 2007, 13).

Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen, mutta huoltajat päättävät lapsen osallistumisesta varhaiskasvatustoimintaan. (Varhaiskasvatustlaki, 2015/580). Sen sijaan jokaisella lapsella on nykyään velvollisuus osallistua ennen koulun aloitustaan esiopetukseen. Toiminnallisesti esiopetus on varhaiskasvatusta. (Opetushallitus, 2016.)

3.2 Varhaiskasvatus ja päivähoito

Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon erosta on keskusteltu vuosien ajan. Varhaiskasvatus ja päivähoito rinnastetaan toistensa synonyymeiksi vuonna 2015 voimaan tullessa varhaiskasvatustlaissa. Laki kuitenkin asettaa varhaiskasvatukselle tiukat opetukselliset tavoitteet korostaen varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. Käsitteenä päivähoidon ja varhaiskasvatuksen ero oli selkeämpi 1990-luvun lopulla, kun Sosiaali- ja terveysministeriö puhui lakiesityksissään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja vanhempien oikeudesta saada lapselleen hoitopaikka. (Heinonen, 16, 21.)

Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon termeihin ottaa kantaa myös Opetusalan ammattijärjestö OAJ. Järjestö esittää lausuntopyynnössään (15/010/2015), että laissa on selkiytettävä varhaiskasvatuspalvelujen ja päivähoitopalvelujen ero. OAJ ehdottaa lain nimeksi lakia varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta, jossa määriteltäisiin lisäksi selkeät ehdot missä toimintamuodoissa ja millä edellytyksillä toteutuu lain määrittelemä pedagoginen varhaiskasvatus.

Päivähoito on perheiden näkökulmasta enemmän sosiaalipalvelu ja lasten näkökulmasta varhaispedagoginen ympäristö. Suomalainen päivähoito liittyy laadukkaasti yhteen kasvatuksellisen tehtävän ja sosiaalipalvelullisen tehtävän yhteiskunnassa, kun taas toisissa maissa päivähoito ja esiopetusjärjestelmät kulkevat usein eri polkuja. Haasteeksi suomalaiselle päiväkodille jää pedagogiikan huolellisempi jäsentäminen päivähoidossa ja pedagogisen orientaation vahvistaminen ja kehittäminen. (Hujala, ym. 2007, 12.)

3.3 Päiväkoti varhaiskasvatusympäristönä

Päivähoitojärjestelmä rakentui Suomessa vastaamaan sotien jälkeistä tilannetta, missä kasvava määrä perheitä muutti töiden perässä maalta kaupunkiin. Erityisesti suuriin Etelä-Suomen kaupunkeihin syntyi muuttojen myötä suuri tarve päivähoitopaikoille. Päivähoitojärjestelmällä oli vaikutuksia yhteiskunnan talouskasvuun ja naisten työllistymiseen, sekä opiskelumahdollisuuksien luomiseen. Päivähoidon synty oli ideologialtaan alkujaan vahvasti työvoimapolitiittinen. Päivähoito Suomessa on kokenut lakimuutosten myötä uudistuksia päivähoidon ollessa ensin köyhäinhoitolain alla 1920-luvulta alkaen. Sittenpäin päivähoitoa on muovannut sisällöllisesti lastensuojelulaki. (Alila, Kinos, 2014, 8-9.)

Päiväkoti on yksi ja yleisin varhaiskasvatuksen järjestämisympäristöistä Suomessa. Päiväkodin tehtäviä voidaan tarkastella eri näkökulmista, mutta päiväkodin varsinainen tehtävä on tarjota alle kouluikäisille lapsille varhaispedagogiikkaa ja esiopetusta, sekä toimia sosiaalipalveluna perheille (Hujala, Puroila, Parrila, Nivala, 2007, 12).

Varhaiskasvatuslaki säätelee päiväkodin toimintaa. Kunnan on huolehdittava lasten päivähoidon järjestämisestä asukkailleen (Varhaiskasvatuslaki, 2015/909). Varhaiskasvatusta voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kutsutaan päiväkodiksi (Varhaiskasvatuslaki, 2015/508).

Päiväkodin toimintaa voidaan tarkastella tehtäväalueiden mukaan niin sosiaalipoliittisesti, lapsipoliittisesti, perhepoliittisesti kuin koulutuspoliittisestikin. Tehtävät, tarkoitus ja merkitys painottuvat ajan yhteiskunnallisen keskustelun ja tarpeen mukaan. Päiväkodilla on myös tasa-arvoa edistävä tehtävä naisten ja miesten tasa-arvoisessa osallistumisessa työelämään ja

opiskeluun, sekä lapsen kehitykseen liittyvien haasteiden ennaltaehkäisyyn. Varhaiskasvatus jäi aikanaan toissijaiseksi päivähoidon ollessa enemmän pääasiassa osana talous- ja sosiaalipoliittista järjestelmää. (Alila, ym. 2014, 11). Päivähoitoa on perinteisesti pidetty myös osana ennaltaehkäisevää lastensuojelua (Viittala, 2006, 66.), ja se on siten osaltaan sosiaalipoliittisesti merkittävässä roolissa.

Päiväkodin arki koostuu päivittäisistä lapsen perushoitoon ja kasvatukseen liittyvistä arjen toiminnoista. Päivähoito viittaa käsitteenä tilanteeseen, jossa lapselle on oltava huoltajan työn tai opiskelujen ajaksi paikka. Päiväkodin toimintaan sisältyy lapsen perushoidon lisäksi kasvatusta ja opetusta. Päiväkotitoimintaa Suomessa ohjaa niin kutsuttu *educare*-malli, mikä on hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostama kokonaisuus. (Alila, ym. 2014, 57). Päivähoidon arkeen liittyy lasten päivittäinen perushoito varhaiskasvatustoiminnan lisäksi. Päivittäisiin perushoidollisiin toimintoihin päiväkodissa kuuluvat muun muassa vaatteiden pukeminen ja riisuminen, vessassa käyminen, ruokailu, lepo, uni, ulkoilu ja liikunta. (Tiusanen, 2008, 79.)

3.4 Subjektiiivinen päivähoito-oikeus

Subjektiiivisella päivähoito-oikeudella tarkoitetaan lakiin perustuvaa oikeutta lapsen päivähoidon palveluun. Palvelu on myönnettävä jokaiselle lain edellyttämälle henkilölle ilman harkintavaraa. Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden perusteella kunnan on tarjottava päivähoitopaikka kunnallisessa tai yksityisessä päiväkodissa lapselle, mikäli huoltajat haluavat lapsensa päivähoidon. Laki subjektiiivisestä päivähoito-oikeudesta säädettiin vuonna 1985, jolloin se koski kaikkia alle 3-vuotiaita lapsia. Päivähoitolakia uudistettaessa subjektiiivinen päivähoito-oikeus laajentui, ja vuodesta 1996 alkaen se koski kaikkia alle kouluikäisiä lapsia. (HE 80/2015).

Subjektiiivisellä varhaiskasvatuksella tarkoitetaan käytännössä mukaan käytännössä 20 tuntia varhaiskasvatustoimintaa viikossa. Aika voidaan jakaa huoltajan kanssa sovittaessa, usein kuitenkin esimerkiksi päivittäin viidesti viikossa neljä tuntia tai kahtena päivänä kahdeksan ja yhtenä neljä. Osa-aikainen lapsi osallistuu varhaiskasvatustoimintaan enimmillään viisi tuntia vuorokaudessa (Heinonen, 2016, 38.)

Päivähoitolain muututtua varhaiskasvatuslaiksi vuonna 2015 Hallitus esitti muutettavaksi varhaiskasvatuslain pykälää, jossa säädetään lapsen subjektiiivisestä oikeudesta kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen. Esityksen mukaan lapsella olisi oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa, mutta esiopetuksen tai perusopetuksen piirissä olevalla lapsella ei olisi oikeutta opetustoiminnan lisäksi järjestettävään varhaiskasvatukseen. Esityksen mukaan lapsella olisi kuitenkin oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen huoltajien työnteon tai kokopäiväisen opiskelun lisäksi myös silloin, kun se on erityistarpeista johtuen lapsen tai perheen edun mukaista. (HE 80/2015.) Lain tuomat muutokset astuivat voimaan 1.8.2016.

Suomessa on säädetty laki tasa-arvosta sekä laki yhdenvertaisuudesta. Lait kieltävät kaikenlaisen syrjinnän yhteiskunnallisissa toiminnoissa, näin ollen myös varhaiskasvatuksessa. Laissa puhutaan myös positiivisesta erityiskohtelusta, jonka avulla pyritään joskus suosimaan heikommissa asemassa olevia ryhmiä soveltamalla heihin lievempiä kriteereitä kuin muihin. Varhaiskasvatuksessa tämä voi ilmetä esimerkiksi yksinhuoltajien pienemmissä päivähoitomaissa. Positiivisen erityiskohtelun ja syrjinnän välillä voi syntyä helposti ongelmia, jos tasa-arvon saavuttamisen välineenä käytetään esimerkiksi enemmistöryhmän asettamista epäedulliseen asemaan. Liian pitkälle menevästä positiivisesta erityiskohtelusta voi syntyä vastakkainasettelua, joka johtaa toisen ryhmän syrjintään. (Ahtela, Bruun, Koskinen, Nummijärvi, Saloheimo, 2006, 24-29.)

Sopimuksen mukaan valtiolla on velvollisuus taata yleissopimuksessa olevat oikeudet kaikille lapsille ilman erottelua. Lapsen syrjintä on kielletty paitsi omiensa, myös huoltajiensa ominaisuuksien perusteella. Syrjimättömyys ei välttämättä tarkoita samanlaista kohtelua kaikille, sillä erilainen kohtelu on joskus tarpeellista syrjinnän ehkäisemiseksi, esimerkiksi vammaiset lapset. (Yhdistyneet kansakunnat, 1990.) Uuden varhaiskasvatustlain (580/2015 2 a §) mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on *”tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää taroituksenmukaista tukea”*.

Kunnat saivat itse päättää ottavatko lain tarjoamat muutokset käyttöön, vaikka lakisääteiset tuet muuttuisivat joka tapauksessa. Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisessa on kyse vähimmäismäärästä, eli kunta saa tarjota jatkossakin kokoaikaista päivähoitoa, mikäli hoitavat maksunsa itse. (Varhaiskasvatustlaki 108/2016.) Tukia on kompensoitu esimerkiksi maksamalla kuntalisää. Moni kunta rajoitti subjektiiivista päivähoito-oikeutta, joskin niistä usea ei kasvattanut ryhmäkokoja. Vantaa siirtyi 20 tunnin varhaiskasvatustpalveluun, mutta kieltäytyi suurentamasta ryhmäkokoja.

3.5 Uusi varhaiskasvatustlaki

Uusi varhaiskasvatustlaki astui voimaan 1.8.2016. Laki takaa kaikille lapsille varhaiskasvatustusta 20 tuntia viikossa kunnallisessa tai yksityisessä varhaiskasvatustuksessa. Kunta on velvoitettu järjestämään myös kokopäiväistä varhaiskasvatustusta niille lapsille, joiden huoltajat käyvät töissä tai opiskelevat kokoaikaisesti tai ovat yrittäjiä tai toimivat omassa työssään. Lapselle voidaan myöntää kokopäiväistä varhaiskasvatustusta, mikäli se on lapsen kasvun ja kehityksen, kuntoutumisen, lapsen tai perheen hyvinvoinnin tai muun merkittävän syyn kannalta oikeutettua. (Varhaiskasvatustlaki 108/2016).

Kunnilla on velvollisuus järjestää lain määräämää varhaiskasvatusta, mutta varhaiskasvatus voi olla myös yksityisen palveluntuottajan tarjoamaa. Opetus ja kulttuuriministeriö hallinnoi varhaiskasvatusta, ja alan ammattihenkilöstö suunnittelee ja toteuttaa käytännön toimintaa. Varhaiskasvatusta voi toteuttaa päiväkodeissa, perhepäiväkodeissa tai kerho- ja leikkitoiminnassa. Varhaiskasvatuksen rinnalla kulkee usein päivähoidon käsite. Päivähoito on varhaiskasvatuksen toteuttamisympäristö, ja varhaiskasvatus päivähoidon sisältöä. Päivähoitoa toteutetaan päiväkodeissa, jotka ovat yleisimpiä varhaiskasvatuksen toteutusympäristöjä. (Opetushallitus, 2016).

Opetushallitus laatii valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka toimivat pohjana paikallisille varhaiskasvatussuunnitelmille (Opetushallitus, 2016.) Uusi laki määrittää ensimmäistä kertaa myös varhaiskasvatuksen tavoitteet (Varhaiskasvatulaki 580/2015). Tutkimustulosten esittelyssä pohdimme myös huoltajien näkemyksiä yhteneväisyyksiä varhaiskasvatukseen. Peilaamme sisällönanalyysin tutkimustuloksia varhaiskasvatukseen asetettuihin tavoitteisiin ja esittelemme ne myöhemmin tutkimusosuudessa.

Kasvatustieteiden tohtori Leena Turja kertoo uudesta varhaiskasvatuksesta ammattilaisten Kasvu-lehdessä (2/2017). Turja muistuttaa uuden varhaiskasvatukseen edellyttävän huoltajien ja lasten mukaanottamista varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. Lasten on päästävä mukaan toiminnan toteuttamiseen. Turjan mukaan osallisuuden toteuttamisessa on vielä paljon tehtävänä varhaiskasvatusympäristössä.

3.5.1 Varhaiskasvatusoikeuden laajuudet Vantaalla

Lapsella on oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen Vantaalla, mikäli huoltaja tai huoltajat työskentelevät kokoaikaisesti tai toimivat yrittäjinä. Myös päätoiminen opiskelu antaa oikeuden kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen. Päivähoito-oikeutta rajataan 20 tuntiin viikossa, mikäli toinen vanhemmista on kotona työttömänä, eläkkeellä, äitiys- tai isyyslomalla, hoitovapaalla tai kotihoidontuella. Huoltajan vuorotteluvapaalla olo, lomautus ja ei-päätoiminen opiskelu katsotaan kotona olemiseksi. Harkinnanvaraisesti ja tapauskohtaisesti voidaan myöntää tarvittaessa oikeus laajempaan varhaiskasvatukseen. (Vantaan varhaiskasvatuspalvelut.)

Jokaisella lapsella on oikeus saada 20 tuntia viikossa varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatusta järjestetään monissa eri toimintaympäristöissä, ja huoltaja päättää, miten ja millaisessa muodossa lapsi osallistuu varhaiskasvatustoimintaan. Osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen ovat oikeutettuja kaikki lapset, huolimatta huoltajien työllisyystilanteesta. (Vantaan varhaiskasvatuspalvelut.)

3.5.2 Uuden varhaiskasvatustalain synnyttämä keskustelu mediassa

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat kritisoineet muun muassa sosiaalisessa mediassa varhaiskasvatustalain muutoksia ja epäilleet muutosten tuomien säästöjen kannattavuutta. Hallituksen suunnitelmien mukaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma toisi mukanaan merkittävän suuria säästöjä pitkällä aikavälillä. Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisella arvioitiin saavutettavan 54 miljoonan euron säästöjä. Hallitus salli myös päiväkodin yli 3-vuotiaiden lasten ryhmäkokojen suurentamisen, jolla arvioitiin säästettävän 75 miljoonaa. (Helsingin Sanomat 5/2016).

Lehtien mielipidepalstoilla käy ilmi huoli lasten koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisesta, byrokratian lisääntymisestä, lasten syrjäytymisriskin noususta sekä perheiden leimautumisesta. Monet varhaiskasvatuksen ammattilaiset kokevat lasten laadukkaiden palveluiden olevan avainasemassa tulevaisuutta ajatellen, kun taas hallitus näkee palveluista leikkaamisen kannattavana tulevien sukupolvien velkataakkaa ajatellen. Mediassa on näkynyt myös varhaiskasvatuksen henkilökunnan kokemuksia päivähoiton toimimattomuudesta. Päiväkodeissa on jatkuvasti suuri sijaistarve, ja yhä useampi lastentarhanopettaja harkitsee alanvaihtoa. (Helsingin Sanomat 9/2016.)

Helsingin Sanomat on julkaissut lain tultua voimaan lukuisia katsauksia varhaiskasvatuksen nykytilasta Suomessa. Varhaiskasvatus muutettiin uuden varhaiskasvatustalain myötä tarveharkintaiseksi palveluksi. Uudessa laissa varhaiskasvatus nähdään päivähoitona, huoltajan mahdollisuutena työntekoon. Varhaiskasvatusta voi tarkastella monesta eri näkökulmasta, ja uusi laki luo vastakkainasettelun lapsen ja huoltajan välille. Laki on kirjoitettu lapsen näkökulmasta, lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Huoltajille laki luo vaikutelman etuoikeudesta viedä lapsi hoitoon työpäivän ajaksi. (Helsingin Sanomat 5/2015.)

Yleistä keskustelua seurattaessa esille nousevat myös huoltajien huolet uuden lain tuomista muutoksista. Internetin keskustelupalstoilla on tullut ilmi, että pelko oman lapsen leimautumisesta osapäiväiseksi ja sitä kautta huoltajan itsensä mahdollinen leimautuminen työttömäksi luovat sosiaalisia paineita. Laki painottaa lapsen kasvatusvastuuta kodille lieventämällä yhteiskunnan taakkaa. Huoli lapsen tasavertaisesta kohtelusta osapäiväisenä on myös todellinen. Jääkö lapsi jostain paitsi, ja voiko huoltaja itse järjestää lapsille yhtä hyviä virikkeitä kuin varhaiskasvatuspalveluiden ammattilaiset?

Helsingin Sanomat nostaa mielipidekirjoituksessa esiin Meidän perhe -lehden tekemän haastattelututkimuksen (2/2017), mihin vastasi 735 lastentarhanopettajaa. Kyselyn vastausten perusteella ei poliitikoilla eikä vanhemmilla ole tarpeeksi kattavaa käsitystä päiväkodin arjesta. Lastentarhanopettajien mukaan poliittisissa päätöksissä keskitytään epäolennaisiin asioihin.

Keskustelua ohjaavat mielikuvat lapsesta, joka on päivähoitossa ollessaan automaattisesti hyvinvoiva ja varhaiskasvatusta tarvitseva yksilö, jolla on tarve oppia ryhmässä toimimista ja saada osakseen pedagogiaa. Todellisuus on kyselytutkimuksen mukaan toinen, sillä ryhmäkoot ja sen mukaiset resursoinnit eivät kohtaa toisiaan. Lastentarhanopettajat ovat motivoituneita, mutta kokevat työssään voimattomuutta. (HS 3/17).

Yleisen keskustelun näkökulmasta huolta herättävät kysymykset varhaiskasvatuksen laadun heikkenemisestä, kun ryhmäkokoja suurennetaan ja resurseja pienennetään. Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen taas herättää huolta lasten ja huoltajien eriarvoistumisesta ja pelkoa leimaantumisesta. Yleisessä keskustelussa näkyy varhaiskasvatuksen lakimuutosten tuomat ristiriidat: ryhmäkokojen suurentamisen ja säästöjen myötä varhaiskasvatuksen ammattilaisen työtaakka lisääntyy, jolloin laadukas varhaiskasvatus on vaarassa heikentyä. Toisaalta taas varhaiskasvatus nähdään lapselle merkittävänä palveluna, minkä vuoksi subjekttiivisesta päivähoito-oikeudesta taistellaan.

Suomen lastenhoitajien liitto otti kantaa varhaiskasvatuslain valmisteluun ja Suomen hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan vuonna 2013. Suomen lastenhoitajien liiton kannan mukaan subjekttiivista päivähoito-oikeutta voidaan rajata siten, että lapsella on oltava oikeus osapäiväiseen hoitoon. Päivähoidon kesto olisi kuitenkin sovittava ensisijaisesti huoltajien kanssa yhteistyössä. (Suomen lastenhoitoalan liitto, 2013.)

4 Varhaiskasvatustoiminta

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys koostuu tutkimusasetelman mukaisesti varhaiskasvatuksen toiminnasta ja sen sisältöalueista. Hyödynnämme lähteenä erityisesti Opetushallituksen julkaisuja ja säädöksiä suomalaiselle varhaiskasvatukselle, sekä alan ammattikirjallisuutta. Pyrimme valitsemaan sellaisia lähteitä, mitkä keskittyvät kuvaamaan opinnäytetyön tutkimuksen asettelun kannalta merkityksellisiä asioita, kuten varhaiskasvatuksen toiminnallisuutta. Nostamme esiin varhaiskasvatuksen toimintaa muun muassa educare-mallin avulla, mikä muodostuu hoidon, opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuudesta (Alila, ym. 2014, 57).

Määrittelemme myös palvelumuotoilun, sillä toimeksiantajamme Vantaan kaupunki hyödyntää suunnittelussaan nimenomaan palvelumuotoilun periaatetta suunnitellakseen osa-aikaista varhaiskasvatuspalvelua. Teoreettinen viitekehys koostuu myös osaltaan laadullisen tutkimuksen sisällönanalyysistä. Kuvaamme opinnäytetyömme sisällönanalyysin vaiheet ja esittelemme lopulta ryhmien kuvaukset lopullisessa tutkimusosuudessa.

4.1 Varhaiskasvatuksen toiminnalliset sisältöalueet

Lapsi oppii luontevasti toiminnan avulla, siksi varhaiskasvatuksen ammattilaisen työtapojen tulisi olla lapsen osallisuutta ja luovuutta edistäviä. Toimintatapoja ovat esimerkiksi leikkiminen, tutkiminen, liikkuminen, sekä taiteellinen kokeilu ja ilmaisu. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lapsen ilmaisua toiminnallisesti kuvin, sanoin, musiikillisesti ja kehollisesti. (Opetushallitus, 2016, 38-42.)

Pedagogisen toiminnan keskeiset tavoitteet ja sisällöt kuvataan esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti viideksi kokonaisuudeksi. Ne perustuvat lapsen oikeuteen saada monipuolisia oppimisen kokemuksia oppimisen eri alueista. Ohessa suora lainaus oppimisen viidestä eri osa-alueesta Opetushallituksen julkaisusta:

- *Kielten rikas maailma*
- *Ilmaisun monet muodot*
- *Minä ja meidän yhteisömme*
- *Tutkin ja toimin ympäristössäni*
- *Kasvan, liikun ja kehityn.*

(Opetushallitus, 2016, 39.)

Suomessa pedagogiikka käsitetään muun muassa kasvatuksen, opettamisen ja koulutuksen tutkimusalueena. Pedagogiikka katsotaan siten tieteenalaksi, kasvatusta ja opetustavoiksi, erilaisiksi opetuksen suuntauksiksi ja taidoksi toimia erilaisissa kasvatusympäristöissä. Varhaiskasvatuksessa pedagogiikka ja kasvatusta nähdään usein toistensa synonyymeina. (Karila, Lipponen, 2013, 30-31). Kasvatusta, opetus ja hoito muodostavat suomalaisen varhaiskasvatuksen kokonaisuuden (Alila, ym., 2014, 57.)

Varhaiskasvatustoimintaan liittyy varhaiskasvatuksen pedagogiikka, mikä on tietoista toimintaa lapsen kasvun, kehityksen, oppimisen ja siten hyvinvoinnin toteutumiseksi. Pedagogiikka on läsnä varhaiskasvatuksen jokapäiväisissä toiminnoissa, eikä ole pelkästään aikuisjohtoisesti ohjattua toimintaa lapsille. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa, sekä havaita ja hyödyntää pedagogiset hetket päiväkodin arjen askareissa. Varhaiskasvatuksessa lasta ei ole niinkään tarkoitus opettaa, vaan innostaa tutkimaan, oppimaan ja oivaltamaan asioita itse sekä totuttaa yhteisölliseen toimintaan. (Hujala, Turja, 44, 2011.)

Varhaiskasvatuksella on kaksi merkittävää, mutta keskenään erilaista opetuksellista ja kehityksellistä traditiota: Piaget'n konstruktivistinen teoria, sekä Vygotskyn kulttuurihistoriallinen teoria. Piaget'n teoriaan pohjautuu ajatus siitä, että pedagogisissa käytännöissä huomioitaisiin lapsen kehitysvaiheet, mitkä etenevät kohti aikuisen formaalia ajatuksen kehittymisen

vaihetta. Vygotskyn sosiokulttuurisessa teoriassa sen sijaan oppiminen virittää kehitysprosessin, ja lapsi pystyy yhteistoiminnalla suoriutumaan haastavistakin tehtävistä. Sosiokulttuurisessa teoriassa korostuu oppimisen sosiaalinen ja kulttuurisidonnainen luonne. Oppimista tapahtuu arjessa, ja erityisesti varhaisvuosina lapsen oppiminen tapahtuu leikin varjolla. Konstruktivistisissa oppimisteorioissa korostuu lapsen oppiminen arjen tilanteissa. (Hujala, Turja, 2016, 19-22).

Varhaiskasvatusympäristössä työskentelee varhaiskasvatuksen ammattilaisia kasvatuksen ja hoidon tehtävissä. Ammattinimikkeenä päivähoidon varhaiskasvatuksen työntekijöille voi olla esimerkiksi päivähoitaja, perhepäivähoitaja, sosionomi, lastenhoitaja, ryhmäperhepäivähoitaja tai lastentarhanopettaja (JHL, 2017). Varhaiskasvatuksen ammattilaisen kelpoisuusvaatimukset säädetään laissa. Lastentarhanopettajalla tulee olla vähintään kasvatustieteen kandidatin tutkinto sisällyttäen lastentarhanopettajan opinnot, tai sosiaali- ja terveysalan korkeakoulututkinto. Ammattikorkeakouluopintoihin tulee sisältyä varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja. (Varhaiskasvatuslaki 2005/272, 7 §.)

Lastentarhanopettajalla on varhaiskasvatusympäristössä pedagoginen vastuu, ja hän työskentelee työpäivänään moniammatillisesti toisten lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien kanssa. Hoito, kasvatustieteet ja opetus ovat moninaisessa työnkuvassa ainoastaan yksi osa-alue. Eri-laiset kohtaamiset muiden aikuisten kanssa haastavat työnkuvaa ja tuovat pahimmillaan hajanaisuutta toimenkuvaan. Varhaiskasvatuksen rooliin sisältyy pedagogisen vastuun lisäksi vastuu myös ammatillisen roolin säilyttämiseen aikuisten ja lasten kanssa työskentelyssä. (Karila, Kinos, 2010, 288, 289).

Päiväkodin arki on luonteeltaan hyvin toiminnallista, ja se koostuu päivittäisten toimintojen lisäksi aikuisjohtoisesta työskentelystä ja lasten keskinäisistä leikkihetkistä. Päiväkotimaailmassa toteutetaan ”toimintatuokioita”, eli aikuisen ohjaamaa varhaiskasvatustoimintaa. Toimintatuokio-käsite erottaa toiminnan vapaasta leikistä, ja se viittaa kestoaltaan vaihtelevaan työskentelyhetkeen. (Rusanen, 2008, 119.)

Leikin ja leikkitoiminnan merkityksellisyttä lapselle on tutkittu paljon. Lasten haastattelussa on esiintynyt, miten ensisijaisesti yhteinen leikki on tuonut lapsen päivään ilon hetkiä (Kyrönlampi, 2011, 28-29). Päiväkodin toiminnallinen aamupäivä näyttäytyi tutkimuksen mukaan eräässä päiväkodissa siten, että lapset leikkivät vapaata leikkiä suurimman osan aamupäivästä. Vapaan leikin lisäksi valtaosa lapsen päivästä kului aikuisen ohjaamaan kasvatustoimintaan sisätiloissa. (Reunamo, Salomaa, 21-22.)

Varhaiskasvatustoiminnalla on myös vahva yhteisöllinen rooli lapsen elämässä, niin sosiaalisena, kuin kulttuurisena toimintaympäristönä. Erilaiset leikit, juhlat ja ruokailuhetket toimivat kulttuuristen perinteiden ja tapojen opettamisessa. (Opetushallitus, 2016, 22-23). Lapsella on luontainen kiinnostus toisia ikätovereita kohtaan jo puolen vuoden iästä alkaen. Vertaisryhmässä vuorovaikutustaidot kehittyvät aikuisen ohjauksella, ja lapsi alkaa kehittyessään ja kasvaessaan leikkiä taitavammin muiden kanssa. Vertaisryhmässä lapsi harjoittelee yhteisen toiminnan sääntöjä ja erilaisia rooleja. Vertaisryhmässä toimiessaan lapsi vahvistaa vuorovaikutustaitojaan ja saa toisilta palautetta käytöksestään. (Ojanen, Ritmala, Sivén, Vihunen, Vilén, 2011, 167.)

Päivähoidon jokapäiväisiin tilanteisiin liittyy lasten perushoito varhaiskasvatustoiminnan lisäksi. Päivittäisiin toimintoihin päiväkodissa kuuluvat vaatteiden pukeminen ja riisuminen, vessassa käyminen, ruokailu, lepo, uni, ulkoilu ja liikunta. (Tiusanen, 2008, 79). Lapsen kasvun ja kehityksen turvaa riittävä energiansaanti, ja lapsuudessa on hyvä omaksua monipuolinen ruokavalio ja ruokailutottumukset. Ruoka-ajat ja välttämättömien suojaravintoaineiden saanti tulee turvata. (Storvik-Sydänmaa, Talvensaari, Kaisvu, Uotila. 2013, 55.)

Myös puhtaus ja hygienia kuuluvat osaksi varhaiskasvatustilanteiden perushoitoa. Varhaiskasvatustilanteiden tulee huolehtia lapsen perussiisteydestä ja auttaa hygieniakäytäntöjen, kuten käsienpesun opettelemisessa. Lapsi tarvitsee riittävästi unta ja lepoa turvatakseen hermostoa liikarastitukselta. Väsynyt lapsi on levoton. Kolmevuotias nukkuu usein yhden päivän, ja ne jäävät lapsen kasvaessa pikkuhiljaa pois. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013, 55.)

4.2 Huoltajien ja lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos kuvaa osallisuuden käsitettä siten, että ihmiselle syntyy tunne siitä, että hän kokee olevansa osallinen yhteisössä, esimerkiksi opiskelu-, -työ tai harrastustoiminnassa. Osallisuus yhteiskunnassa tarkoittaa sitä, että yksilöllä on mahdollisuus muun muassa terveyteen, koulutukseen, työhön ja muihin yhteiskunnallisiin peruspalveluihin. Osallisuus on myös vaikuttamista omassa yhteisössään. (THL, 2017.)

Uudessa varhaiskasvatustilanteissa painotetaan huoltajien osallisuutta varhaiskasvatustoiminnassa. Lain mukaan huoltajille tulee antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsen mielipide on selvitettävä ikä ja kehitystaso huomioiden. (Varhaiskasvatustilanteiden laki 2015/580.)

Konkreettisesti yhteistyötä ollaan varhaiskasvatustilanteissa toteutettu kasvatuskumppanuuden avulla. Kasvatustilanteiden avulla tarkoitetaan tietoista ja sitoutunutta yhteistyötä

varhaiskasvatuksen ammattilaisen ja huoltajien välillä lapsen edun, kasvun ja kehityksen turvaamiseksi. (Kaskela, Kekkonen, 2007, 11-14.)

Lapsen asemaa varhaiskasvatuksessa ollaan tietoisesti pyritty viemään eteenpäin 1990-luvulta lähtien, jolloin lapsilähtöisyyden näkökulma yleistyi. Tällöin yhtenä pyrkimyksenä oli lisätä lapsen yksilöllisyyden huomioonottamista. Myös lapsen ja aikuisen välinen valtasuhde on ollut kriittisen tarkastelun kohteena. Nykyään lapsi halutaan nähdä aktiivisena toimijana ympäristössään, ja lapsen oikeutta osallisuuteen ja mielipiteen ilmaisuun itseään koskevista asioista korostetaan. (Turja, 2014, 41.)

Myös uusi Opetushallituksen varhaiskasvatussuunnitelma (2017) painottaa yhtenä tavoitteena huoltajien osallisuuden edistämistä ja sellaisten menetelmien ja toimintatapojen kehittämistä, joilla mahdollistetaan huoltajien osallisuus ja vaikuttaminen. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan lapsen omia mielenkiinnon kohteita, sekä heidän aiempia kokemuksiaan toiminnan suunnittelussa. Lapset otetaan omien valmiuksien mukaisesti mukaan suunnittelemaan toimintaa ja toteuttamista, sekä arviointia.

4.3 Varhaiskasvatuspalveluiden kehittäminen palvelumuotoilun avulla

Vantaan kaupunki hyödyntää huoltajien vastauksia osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun muotoiluun. Vantaalla rajatusta varhaiskasvatuspalvelusta puhutaan 20 tunnin palveluna. Rajattua varhaiskasvatusoikeutta ikään kuin tarjotaan uutena palvelukokonaisuutena huoltajille. Kysely tehtiin huoltajille, koska Vantaan kaupunki tarvitsi huoltajien näkemyksiä rajatun varhaiskasvatuspalvelun muotoiluun ja kehittämiseen.

Tilannetta, missä ennakoivasti kartoitetaan asiakkaiden toiveita palvelun kehittämiseksi, kutsutaan palvelumuotoiluksi (Miettinen, Koivisto, 2009, 15). Palvelumuotoilu on yksi kehittämisen muoto, missä asiakkaiden ja palvelun tarjoajan näkökulmat otetaan mahdollisimman kattavasti huomioon. Palvelumuotoilun tavoitteena on muotoilla palvelu, mikä on käyttäjän kannalta mahdollisimman hyödyllinen, sekä palvelun tarjoajan kannalta mahdollisimman kannattava. Kaupallisella alalla palvelumuotoilussa asiakkaalle pyritään luomaan mielikuva palvelun välttämättömyydestä ja tarpeellisuudesta. Palvelumuotoilussa pyritään myös ennakoimaan mahdolliset riskit etukäteen, joten suunnittelu on luonteeltaan ennakoivaa. Palvelumuotoilun avulla suunnitellaan palvelut siten, että ne ovat pitkällä tähtäimellä kestäviä ratkaisuja. (Miettinen, ym. 2009, 15.)

Palvelumuotoilussa keskiössä on asiakaslähtöisyys. Asiakaskeskeisessä ajattelussa pyritään asiakassuhteen kehittämiseen, asiakkaan ongelmien ratkaisemiseen sekä tuottamaan lisäarvoa

asiakkaalle. Palvelua kehitettäessä on keskeistä miettiä asiakkaan kannattavuutta yritykselle, mutta myös asettua asiakkaan asemaan, jotta voitaisiin luoda mahdollisimman haluttava palvelukokonaisuus. (Selin, Selin, 2013, 18-19). Verrattuna perinteiseen asiakaspalautteen keräämiseen ja tiedon kokoamiseen, keskittyy palvelumuotoilu asiakkaan kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen ja asiakkaan aktiiviseen rooliin palvelun käyttäjänä. (Miettinen, Raulo, Ruuska, 2011, 13.)

Palvelumuotoilutyypissä kehittämisessä varhaiskasvatus nähdään palveluna. Huoltajat ja lapset nähdään palvelun käyttäjinä ja heidän tyytyväisyytensä laadun mittarina. Vantaan kaupunki, palveluntarjoajana, teki huoltajille kyselyn koskien osa-aikaista varhaiskasvatuspalvelua. Varhaiskasvatuslaki painottaa huoltajien oikeutta osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 580/2015). Kyselyn tulosten avulla voidaan muotoilla palvelua sisällöllisesti huoltajien toiveita vastaavaksi ja osallistaa huoltajia varhaiskasvatuksen suunnitteluun.

Palvelumuotoilun näkökulmasta varhaiskasvatuspalvelun käyttäjille luodaan tarve osa-aikaiseen varhaiskasvatuspalveluun. Palvelua muotoillessa pyritään pohtimaan, miten asiakas hyötyy parhaiten käyttämällä palvelua ja miten palvelu markkinoidaan asiakkaille. (Miettinen, S, Koivisto, M. 2009, 36.) Varhaiskasvatuspalveluiden ollessa välttämättömiä asiakkaan on usein tyydyttävä saatavilla olevaan palveluun. Varhaiskasvatuksen kentällä kilpailua on erityisesti kunnallisen ja yksityisen sektorin välillä, mutta myös keskenään kuntien välillä. Kunnan veto-voimaisuus nousee erityisesti lapsiperheiden silmissä, mikäli varhaiskasvatuspalveluilla on hyvä maine.

5 Tutkimuksen menetelmät

Varsinainen tutkimuskysymys tai tutkimusongelma on laadullisessa tutkimuksessa tärkeää määrittellä huolellisesti, jottei tutkimus jäisi ainoastaan vastausten luokittelun tasolle. Pääongelman analysointi johtaa usein osaongelmien syntymiseen. Jaottelua ei ole aina tarpeen tehdä, mikäli tutkimuksessa on selkeästi vain yksi ongelma. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara, 2009, 126). Tutkimuksen alussa kysymyksenasettelu oli selkeä, sillä analysoimme yhden avoimen lomakkeen vastauksia. Vastausten analysoinnin tueksi loimme kaksi ohjaavaa apukysymystä, mitkä syntyivät pääkysymyksen rinnalle. Tutkimuskysymyksemme opinnäytetyössä on:

1. Millaista toimintaa huoltajat toivovat osa-aikaiselta varhaiskasvatuspalvelulta?

Osakysymys a: Millaista toimintaa varhaiskasvatuspalveluun sisältyy?

Osakysymys b: Vastaavatko huoltajien toiveet varhaiskasvatuspalveluun kuuluvaa toimintaa?

Tutkimuksemme on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadulliselle tutkimukselle keskeistä on kokonaisvaltainen tiedon hankinta, jossa aineistoa on koottu luonnollisissa sekä todellisissa tilanteissa. Kyselyyn vastanneiden omat kokemukset toimivat tiedon keruun lähteenä, ja tutkijan pyrkimyksenä on analysoida kyselyyn vastanneiden kertomaa induktiivisesti. Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on aineiston monitahoinen tarkastelu, jossa tutkittavien kokemus nousee esille. Yksi laadullisen tutkimuksen laji on sisällönanalyysi. (Hirsjärvi, ym. 2015, 162-164).

Kyselyvastauksien laajan kirjon ja tutkimuskysymyksemme vuoksi päädyimme käsittelemään aineistoa laadullisesti ja siten pyrkien tuomaan huoltajien näkemyksiä esiin mahdollisimman kattavasti. Tavoitteenamme oli tuoda huoltajien näkemyksiä esiin osa-aikaisen varhaiskasvatustalvelun sisällöstä. Tarkastelemamme kyselylomakkeen kysymys oli luonteeltaan avoin, mihin huoltajilla oli mahdollisuus vastata omin sanoin. Vastaukset muodostivat laajan ja monipuolisen aineiston erityylysiä vastauksia, joten päädyimme analysoimaan vastauksien kirjoa laadullisesti.

Päädyimme vastauksia lukiessamme toteuttamaan tutkimusta luokitteluna, käyttäen sisällönanalyysin kolmivaiheista prosessia. Samankaltaisista vastauksista syntyi selkeitä erilaisia kategorioita. Aineisto koostui aiemmin tehdyn kyselylomakkeen vastauksista, joita pyrimme sisällönanalyysin prosessissa luokittelemaan mahdollisimman kattavasti.

5.1 Opinnäytetyön aineisto

Opinnäytetyömme aineisto koostuu vantaalaisille huoltajille tehdyn kyselyn vastauksista. Vastaukset kerättiin kyselylomakkeella verkossa. Kysely oli avoinna vastauksille 20.11.-31.12.2015. Kyselylomake toteutettiin alun perin Vantaan kaupungin Lapset ja palveluverkko -työryhmän toimesta. Kysely toteutettiin verkossa Webropol-nimisellä työkalulla. Kyselylomakkeessa oli yhteensä seitsemän (7) kysymystä.

Kysymyslomakkeessa kolmessa ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin lapsen ikää, varhaiskasvatustalvelun muotoa ja vastaajan suuraluetta. Muut kysymykset (4) oli avoimia kysymyksiä. Kysymykset liittyivät osa-aikaisen varhaiskasvatustalvelun toteutustapaan, lapsen ja perheiden näkökulmaan osa-aikaisen varhaiskasvatustalveluiden toteutustavasta, sekä muuta palautetta varhaiskasvatustalveluille. Keskityimme tarkastelemaan kysymystä numero 6: *Mil-laista toimintaa 20 tuntia viikossa tarjottavan varhaiskasvatuksen tulisi mielestänne sisältää?*

Valitsimme kysymyksen numero 6 tarkasteltavaksi siksi, että se keskittyi tarkastelemaan talvelun sisältöä konkreettisesti. Mielestämme kysymyksen vastaukset toivat kattavasti esiin

huoltajien näkemyksiä siitä, mitä he palvelun sisällöltä odottavat ja toivovat. Valitsimme yhden kysymyksen rajataksemme tutkimuksen aineistoa, sillä tarkoituksenamme oli tutkia huoltajien näkemyksiä palvelun sisällöstä, eikä esimerkiksi toteuttamistavasta tai varhaiskasvatusoikeuden rajauksesta.

Kysymyksessä numero 6 vastaajat ovat saaneet kirjoittaa näkemyksensä avoimesti vastauksentään. Kyselytutkimuksessa kohdehenkilöt muodostavat otannan tietystä joukosta. Strukturoidumpia ja formaaleja kyselylomakkeiden vastauksia käsitellään yleensä kvantitatiivisesti, mutta avoimet ja strukturoimattomat kyselyt muodostavat vapaamman tutkimusasetelman. (Hirsjärvi ym. 2015, 193- 194). Emme tutkineet aineistoa kvantitatiivisesti tai sisällyttäneet laadullisen menetelmän ohelle kvantitatiivisia menetelmiä. Vastauksien lukumäärästä käy ilmi, että kyseessä on verrattain laaja tutkimus ja esittelemme seuraavassa taulukossa vastaajien määriä jokaiselta seitsemältä suuralueelta ja lisäksi meidän kysymykseemme vastanneiden määrän.

Kyselyyn vastasi yhteensä 920 huoltajaa. Vastaukset oltiin jaoteltu suuralueittain, joita Vantaalla on seitsemän sekä lisäksi erilliseen ruotsinkielisten vastausten ryhmään. Ruotsinkielisten vastausten suuraluetta ei oltu määritelty, eli niitä oli kaikilta suuralueilta. Tutkimuskysymykseemme vastasi 760 huoltajaa. Rajasimme sisällönanalysivaiheessa pois vastaukset, jotka eivät vastanneet näkemykseen sisällöstä, tai olivat selvästi mielipiteitä rajausta koskien. Tutkimuksemme otantana toimi Vantaan varhaiskasvatuspalvelujen käyttäjät eli huoltajat.

Kyselylomake kaikki vastanneet. Kysymys 6: millaista toimintaa 20 tuntia viikossa tarjottavan varhaiskasvatuksen tulisi mielestänne sisältää?

Suuralue	vastauksien lukumäärä	kysymyksen numero 6 vastausten lukumäärä
Aviapolis	184	150
Hakunila	80	71
Kivistö	94	81
Koivukylä	102	81
Korso	104	84
Myyrämäki	198	174
Tikkurila	138	104

Ruotsinkielinen alue	20	15
Yhteensä	920	760

Taulukko 1 Kyselyn vastausmäärät

5.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Analysoimme aineiston soveltaen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Laadullisen aineiston käsittely on monivaiheinen prosessi. Tiivistetysti esitettyä laadullisen aineiston, kuten kyselyn vastauksien, analysointi alkaa aineistokokonaisuuden pilkkomisella osiin, edeten siitä luokitteluun ja luokkien yhdistelyyn ja lopuksi ilmiön tulkintaan ja teoreettiseen uudelleen hahmottamiseen. (Hirsjärvi, Hurme, 2014, 144.)

Käytämme opinnäytetyössämme kyselyn vastauksien analysointiin sisällönanalyysin kolmivaiheista menetelmää (Sarajärvi, Tuomi, 2009, 108). Valitsimme vastauksien menetelmäksi kolmivaiheisen sisällönanalyysin prosessin, koska katsoimme huoltajien vastausten esittämisen ja analysoinnin olevan mielekästä luokittelun avulla. Emme olleet mukana varsinaisessa kyselyjen muodostamisen vaiheessa, joten katsoimme aineistolähtöisyyden palvelevan tutkimusasetelmaamme parhaiten.

Kolmevaiheiseen prosessiin kuuluu ensimmäisenä aineiston pelkistäminen eli redusointi. Pelkistysvaiheessa tutkittavasta aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen tieto pois, ja aineisto pelkistetään. Toisessa vaiheessa aineisto klusteroidaan, eli ryhmitellään. Kolmannessa vaiheessa luodaan teoreettiset käsitteet, eli aineisto abstrahoidaan. (Sarajärvi, Tuomi, 2009, 108.)

Kvalitatiivisen aineiston analysoinnin prosessissa havainnoista edetään yleisiin merkityksiin. Vastauksien synnyttämiä havaintoja tulkitaan, analysoidaan ja vertaillaan tehtyjen muistiinpanojen avulla lopuksi koodaten ja muotoillen niitä yleisimmiksi luokittelukategorioiksi. Prosessi etenee teoreettiseen pohdiskeluun syntyneiden avainkategorioiden pohjalta. (Hirsjärvi ym. 2015, 266.)

Redusointivaiheessa informaatio tiivistetään esimerkiksi koodaamalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset. Aineistosta etsitään tutkimuksen kysymyksenasettelulle merkityksellisiä ilmaisuja, jotka voidaan alleviivaten merkitä sivun reunaan ja sen jälkeen listata peräkkäin eri konseptille. (Sarajärvi, ym. 2009, 109.)

5.3 Sisällönanalyysin prosessin kuvaus opinnäytetyössä

Käsittelimme aineistoa aluksi lukemalla ja havaintoja tekemällä. Vastauksista alkoi lukemalla löytyä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Kirjoitimme käsin erilliselle konseptille havaintoja vastauksien sisällöstä ja erilaisten ilmauksien esiintyvyydestä. Samankaltaisista ilmauksista syntyivät ensimmäiset alustavat ryhmät. Nimesimme ryhmät sisältöä kuvaavaksi, minkä jälkeen luokittelimme erilaisten ilmauksien perusteella vastauksia syntyneiden pääryhmien alle. Aineisto ikään kuin koodattiin ja luokiteltiin käsin, tehden kaikkien vastauksien eteen merkin­ nän sille sopivasta ryhmästä. (Sarajärvi, ym. 2009, 109-110.)

Redusointivaiheen toteutimme karkeasti niin, että alleviivasimme jokaisesta vastauksesta sa­ nan tai lauseen. Lauseeseen sisältyi vastauksen pääasiallinen sisältö. Tällöin vastauksista kar­ siutui itsestään pois tutkimuksen kannalta epäolennainen tieto ja saimme ryhmittelyvaiheessa vastauksen pääasiallisen sisältönsä mukaisesti omaan ryhmäänsä. Ryhmittelyvaiheessa siir­ simme koodatun aineiston pääryhmiin, sillä vastauksien pääasiallinen sisältö oli jo pelkistys­ vaiheessa ikään kuin eritelty valmiiksi. (Sarajärvi, ym. 2009, 109-110.)

Sisällönanalyysin prosessiin sisältyi lopuksi aineiston teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi. Abstrahoinnissa muodostetaan teoreettisia käsitteitä valikoidun tiedon perus­ teella. Prosessia jatketaan yhdistelemällä luokituksia mahdollisimman pitkälle. Analysointivai­ heessa syntyneet teemoitetut pääryhmät ovat osa tutkimuksemme tulososiota, ja kuvaamme tuloksia niiden sisältöjä analysoiden. (Sarajärvi, ym. 2009, 110-113).

Kaaviossa on havainnollistettu esimerkki tekemästämme kolmivaiheisesta prosessista. Esimer­ kit ensimmäisessä sarakkeessa ovat suoraan aineistosta sellaisenaan. Lauseet pelkistimme toi­ seen sarakkeeseen, sillä perusteella, minkä katsoimme olevan lauseen pääasiallinen sisältö ja merkitys. Kolmivaiheiseen sisällönanalyysiin kuuluu lopulta käsitteellistetty luokka. Loimme yläkäsitteen pelkistetyille vastauksille, joista syntyi ryhmien nimet.

Poimittu vastaus suoraan aineistosta	Pelkistetty ilmaus	Ryhmä
<i>Ennen kaikkea leikkiä ikäto­ vereiden kanssa. Turvallisia aikuiskontakteja ja huo­ miota...</i>	Suhteet ryhmän lapsiin ja ai­ kuisiin.	Sosiaalinen ja yhteisöllinen näkemys

<i>Lapsen kehitystä tukevaa toimintaa ja sellaista, jota ei välttämättä kyetä kotona tarjoamaan...</i>	Lapsen kehityksen tukeminen Ammattilaisen ohjaama toiminta	Pedagoginen näkemys
<i>Ihan samaa varhaiskasvatusta kuin muillakin päivähoitossa olevilla lapsilla...</i>	Lapsen oikeus samanlaiseen varhaiskasvatustoimintaan	Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkemys
<i>Askartelua, laulua, liikuntaa, retkiä, leikkejä jne...</i>	Tapa toteuttaa varhaiskasvatustoimintaa	Toiminnallinen näkemys
<i>Ulkoilua, ruokailu, päiväunet</i>	Lapsen päivittäinen perushoito	Fyysisiin tarpeisiin vastaaminen

Taulukko 2 Kolmivaiheinen vastausten ryhmiin luokittelu

Jätimme aineiston ulkopuolelle vastaukset, joissa ei esiintynyt selvää näkemystä toiminnalle. Esimerkiksi yleiset irralliset mielipiteet päivähoito-oikeuden rajaamisesta, ”en osaa sanoa”-ilmaukset, tyhjät vastaukset ja yhden sanan tai virkkeen sisältävät vastaukset.

6 Tulokset

Esittelemme tulososuudessa sisällönanalyysin tuloksena syntyneet ryhmät. Sisällönanalyysin prosessin mukaisesti vastaukset on pelkistetty, luokiteltu ja käsitteellistetty omiin ryhmiin (Sarajärvi, ym. 2009, 110). Sisällönanalyysin tuloksena vastauksista syntyi yhteensä viisi erilaista ryhmää. Nimesimme ryhmät pedagogiseksi näkemykseksi, toiminnalliseksi näkemykseksi, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkemykseksi, sosiaaliseksi ja yhteisölliseksi näkemykseksi, sekä viimeiseksi lapsen fyysiset tarpeet ja perushoito -nimiseksi ryhmäksi.

Kuvaamme jokaisen syntyneen ryhmän erikseen omana kappaleenaan. Lopuksi esittelemme tulosten yhteenvedon ja pohdimme sitä, onko huoltajien näkemyksillä yhteneväisyyttä var-

haiskasvatuksen toiminnan tavoitteiden kanssa. Lisäksi pohdimme saatuja vastauksia palvelumuotoilun näkökulmasta. Mitä huoltajat odottavat palvelun sisällöltä, ja mitä Vantaan kaupungin tulee huomioida suunnitellessaan palvelun sisältöä?

6.1.1 Pedagoginen näkemys

Esittelemme ensimmäisenä syntyneen ryhmän nimeltään pedagoginen näkemys. Ryhmän vastauksissa korostui varhaiskasvatustoiminnan merkitys lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle, oppimiselle ja kasvatukselle. Vastauksissa toivottiin toiminnan olevan lapsen taitoja kehittävää, tietoa edistävää, monipuolista ja virikkeellistä, sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisen suunnittelemaa ja ohjaamaa. Vastauksissa huoltajat näkivät varhaiskasvasympäristön tärkeänä lapsen kasvun ja kehityksen tukijana. Aineistosta nousi esiin myös kouluvalmiuksien edistäminen, sekä vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä.

Nimesimme ryhmän pedagogiseksi näkemykseksi, koska ryhmän vastauksissa nousi ensisijaisesti varhaiskasvatuksen ammattilaisen rooli päivittäisessä toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa. Ryhmän vastauksissa esiintyi vahvasti näkemys siitä, että varhaiskasvatustoimintaa ohjaa ja suunnittelee varhaiskasvatuksen ammattilainen. Toiminnan tulee ryhmän vastausten mukaan olla myös tavoitteellista, lapsen tietoja ja taitoja kehittävää toimintaa. Huoltajat toivoivat vastauksissaan kanssakäymistä ja kasvatuskumppanuutta varhaiskasvatuksen ammattilaisen kanssa ja kokivat tämän tuen tärkeäksi.

Osassa vastauksista toivottiin toiminnan olevan sellaista, mitä olisi kotioloissa haastavaa tai mahdotonta toteuttaa lapsen kanssa päivittäisessä arjessa. Vastauksissa nousi esiin varhaiskasvatuksen ammattilaisen rooli toiminnassa, ja ammattikasvatuksen merkitys lapsen kehitykselle korostui.

”Laadukasta varhaiskasvatusta, jota ohjaa vahva pedagoginen näkemys. Leikki ja leikin ohjaus ovat tärkeimmät, unohtamatta kuitenkin musiikkia, liikuntaa, yms. lasten kehitystä tukevaa toimintaa! Erityisesti sosiaalisten taitojen kehitystä tulisi korostaa.”

”Aktiivista ja kehittävää tekemistä, oppimista tukevaa, yhdessäoloa muiden samanikäisten kanssa.”

6.1.2 Toiminnallinen näkemys

Ryhmän vastauksien ilmiasu oli pääosin luettelomainen, ja ne sisälsivät huoltajien näkemyksiä pedagogisen toiminnan toteutustavasta. Toteutustavat olivat vahvasti kiinnittyneinä varhaiskasvatuksen eri osa-alueisiin. Vastauksissa esiintyi erityisesti kuvallinen ilmaisu, käsityöt ja askartelu, leikit ja lorut, musiikki ja lauluhetket, retket ja liikunta.

Ryhmittelimme vastaukset alun perin pedagogisen näkemyksen ryhmään, mutta päädyimme vastausten suuren lukumäärän ja yhtenäistyvän piirteen vuoksi koostamaan vastauksista oman ryhmän. Vastaukset eroavat ilmiasultaan ja sisällöltään pedagogisen näkemyksen ryhmästä siten, että tässä vastausryhmässä huoltajat luettelevat konkreettisia toimintaehdotuksia. Pääsanat ryhmän vastauksissa ovat varhaiskasvatustoiminnalla ja sen toteutustavalla.

Vastauksissa esiintyneille toiminnoille yhteinen tekijä oli lapsen osallistuminen aktiivisena toimijana, niin yksilönä kuin ryhmässä. Ryhmän vastauksien perusteella toiminnan odotettiin olevan monipuolista, virikkeellistä ja pedagogista. Ammatillaisen rooli nousi esiin toiminnan toteuttajana ja mahdollistajana. Merkittävää vastauksissa oli lisäksi lapsen vapaa toiminta leikin muodossa ja arjen tilanteissa.

Huoltajien ehdottamat toimintaehdotukset olivat luonteeltaan lasta kehittäviä ja selkeästi sidoksissa varhaiskasvatuksen tehtäviin ja tavoitteisiin. Huoltajat nostivat toimintaehdotuksina erityisesti leikin ja leikkitoiminnan, askartelun, kuvataiteet, laulamisen ja musiikin, liikunnan ja lukemisen. Myös vastaukset ”tavallista päiväkodin arkea ja toimintaa” sisältyivät tähän ryhmään.

Vastauksissa esiintyi useampaan kertaan leikki, ja niissä toivottiin lapselle vapaata leikkiä ikätovereiden kanssa. Leikin ja leikkitoiminnan merkityksellisyyttä lapselle on tutkittu paljon. Vastauksissa toivottiin myös, että leikille olisi päivän aikana mahdollisimman paljon tilaa ja että leikkitoimintaa tuettaisiin myös aikuisen toimesta.

Jätimme pois ne vastaukset, missä oltiin vastattu ainoastaan yhdellä sanalla tai määritelty muutoin epämääräisesti lauseen tarkoitus.

”Leikkiä, musiikkia, kuvallista ilmaisua, käsitöitä, liikuntaa, satuja, ulkoilua, retkiä, juhlia, suomi toisena kielenä opetusta...”

”Aktiivista tekemistä, ohjattua leikkiä/askartelua/retkiä/pelejä.”

6.1.3 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkemys

Tähän ryhmään luokittelimme vastaukset, missä tulee ilmi, että osa-aikaisten lasten tulee saada sisällöltään samaa varhaiskasvatusta, kuin kokoaikaisten lasten. Vastaukset oli esitetty suurimmaksi osaksi suorana ilmaisuna: *samaa toimintaa kuin muillakin*. Katsoimme *muillakin* tarkoitettavan päivähoito-oikeuden rajaamisen ulkopuolelle jääviä lapsia. Vastauksia oli merkittävä määrä, ja niihin sisältyi samantyylinen näkemys. Tästä syystä niistä oli luontevaa luoda oma ryhmänsä.

Ryhmän vastauksissa ei varsinaisesti oteta kantaa toimintaan, kuten muissa ryhmissä, vaan se sisältää voimakkaasti aatteen tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta niin lasten, kuin koko perheen osalta. Jätimme tarkennuksena pois ne vastaukset, missä yksinomaan otettiin kantaa subjektiviiseen päivähoito-oikeuden rajaukseen. Keskityimme opinnäytetyössämme kuvaamaan näkemyksiä toiminnasta. Analysointivaiheessa tulkitsimme, että tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat merkittävä toiminnan arvopohja niin sosiaalialalla kuin varhaiskasvatuksessakin. Tästä syystä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus -ryhmä koostui toiminnan näkemyksen ryhmänä.

”Samat sisältöalueet, kuin varhaiskasvatus muutenkin tarjoaisi...”

”Mahdollisimman monipuolisesti samat aktiviteetit, kuin kokopäivähoidossa olevillekin, toki aikaraja huomioiden.”

6.1.4 Sosiaalinen ja yhteisöllinen näkemys

Sosiaalinen ja yhteisöllinen näkemys syntyi niistä vastauksista, missä palvelu nähtiin lapselle merkittävänä sosiaalisena toimintaympäristönä. Palvelussa lapsi sai vastausten perusteella kuulua vertaisryhmään ja toimia muiden saman ikäisten lasten kanssa luoden uusia kontakteja. Lapsi pääsee työskentelemään ryhmässä, ja oppii näin tärkeitä yhdessä toimimisen taitoja.

Palvelun katsottiin olevan lapselle merkityksellinen myös laajemmasta yhteisöllisestä näkökulmasta. Lapsen tutustuttaminen erilaisiin kansallisiin juhlapyhiin liittyviin normeihin, rituaaleihin ja käytänteisiin mainittiin tärkeäksi. Vastauksissa lapsi nähtiin sosiaalisena toimijana, jolle yhteisössä toimiminen ja oman kulttuuri-identiteetin tunteminen on merkityksellistä.

Uudet ystävät ja oman ikäisten seura nähtiin ryhmän vastauksissa tärkeäksi. Lapsen toivottiin olevan aktiivinen osa ryhmää varhaiskasvatuksen kestästä huolimatta. Lapsen toivottiin pääsevän osallistumaan erityisesti kaikkiin yhteisiin juhlahetkiin, kuten joulujuhlaan.

”Lapsen kehityksen kannalta on tärkeää että hän oppii toimimaan ryhmässä, joten ryhmätyöskentely ja parityöskentely taitoja tulisi edistää ja tukea. Sosiaaliset taidot ovat myös tärkeitä, joilla ehkäistään yksinäisyyttä ja koulukiusaamista. Opetellaan yhdessä miten voi olla kiva kaveri ja tutustua kavereihin...”

”...Mikä tärkeintä kaikissa toiminnassa on aina mukana yhteinen toiminta ja sosiaalisten taitojen opettelu. Jo ihan pienet taaperot pääsevät mukaan pelaamaan ja opettelemaan sitä kautta vuoron odottamista, sääntöjen opettelua, ryhmätyötaitoja.”

”Toimintaa, joka kehittäisi lapsen toimimista toisten lasten kanssa ja tukisi lapsen sopeutumista ryhmään.”

6.1.5 Lapsen fyysiset tarpeet ja perushoito

Ryhmän vastausten lukumäärä oli huomattavan vähäinen. Teimme vastauksista oman ryhmänsä ja sisällytimme sinne vastaukset, joissa mainittiin turvallisuus, päivälepo, ruokailu, sekä muut perushoidolliset toimenpiteet.

Vastauksissa osa huoltajista oli huolissaan päivälevon turvaamisesta, sillä jos osa-aikaiset lapset haettaisiin kotiin kesken päivälevon, muiden lasten lepoaika mahdollisesti häiriintyisi. Vastauksissa osa huoltajista toi myös ilmi, että osa-aikaisen lapsen kannattaisi käyttää aikansa päivälevon sijasta aktiivisempaan toimintaan, jolloin lapsi pääsisi päivälevolle kotona hoitoajan jälkeen. Lepoaika koettiin kannattavammaksi pidettävän kotona, jotta lapsi ehtisi tehdä hoitopäivän aikana mahdollisimman paljon kehittävää toimintaa.

Ulkoilu mainittiin vastauksissa useita kertoja ja sisällytimme sen lapsen fyysisiin perustarpeisiin. Näissä vastauksissa lasten toivottiin ulkoilevan ja harrastavan erilaisia aktiviteetteja ulkona varhaiskasvatuksessa. Vastaukset keskittyivät kuvaamaan toimintaa fyysisten tarpeiden ja perushoidon kautta.

”Normaali tarhan nykyinen arki ja hoiva on ihan riittävän monipuolista...”

”...Päiväkodin arjessa lapselle tärkeintä ovat rutiinit ja turvallisuus.”

”...kun kyse on oikeasti päivähoidosta, eikä kerhotoiminnasta, mielestäni siihen sisältyy myös ruokailu ja päiväunet.”

7 Tulosten yhteenveto

Aineiston analyysissä vastausten perusteella suurimmaksi ryhmäksi muodostuivat pedagoginen näkemys, sekä huoltajien toimintasuositukset palvelun sisällölle. Huoltajat toivovat palvelun olevan sisällöltään pedagogisesti tavoitteellista, varhaiskasvatuksen ammattilaisen ohjaamaa toimintaa. Keskeistä on lapsen oppiminen ja kehittyminen varhaiskasvatuksen eri osa-alueilla. Huoltajat kokivat merkityksellisenä varhaiskasvatuksen ammatillisen osaamisen ja toivoivat varhaiskasvattajan myös tukevan vanhempia kasvatustehtävässä.

Vastausten perusteella huoltajien näkemys toiminnalle on pedagogisen ajatuksen lisäksi vahvasti toiminnallinen. Toiminnan tulee huoltajien vastausten mukaan sisältää monipuolisesti varhaiskasvatusalueiden eri osa-alueita, kuten kuvallista ilmaisua ja musiikkia, liikuntaa ja leikkimistä. Erilaiset retket, juhlat ja ryhmissä työskentely erilaisin keinoin olivat myös toiminnan sisältöalueita. Erityisesti toimintaehdotuksista mainittiin eri muodoissa muun muassa leikki, laulut ja musiikki, askartelut, ryhmätuokiot ja retket. Osa huoltajista toivoi suoraan toiminnan olevan sellaista, mitä kotioissa olisi hankala toteuttaa.

Varhaiskasvatuspalvelun tulee olla huoltajien vastausten mukaan sisällöllisesti sellaista, mitä kotioissa on hankala arjessa toteuttaa. Ryhmän vastausten perusteella voidaan katsoa, että päivähoitoa ei koeta ainoastaan lapsen hoitopaikkana vanhempien työpäivän ajaksi, vaan siltä edellytetään monipuolista, pedagogista, virikkeellistä ja lapsen taitoja kehittävää toimintaa. Huoltajat näyttävät arvostavan varhaiskasvatuksen ammatillisuutta, ja työntekijöiltä odotetaan toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen lisäksi myös huoltajien tukemista kasvatustehtävässä.

Sosiaalinen ja yhteisöllinen näkemys -ryhmässä huoltajat näkivät varhaiskasvatuksen merkityksen lapsen merkittävänä sosiaalisena ympäristönä. Lapsen toivotaan saavan uusia ystäviä samanikäisistä lapsista ja kokemuksen ryhmään kuulumisesta. Lapsen toivotaan oppivan käytöstapoja ja sosiaalisia normeja toimiessaan ikäistensä kanssa. Päiväkodin toivotaan tarjoavan kaikille lapsille mahdollisuuden osallistua yhteisiin juhlapyyhiin, sillä niiden avulla voidaan luontevasti opettaa lapselle kulttuurista perimää. Lisäksi niiden suunnittelu ja niihin osallistuminen katsotaan edesauttavan lapsen kokemusta yhteisön jäsenenä. Osa-aikaisuus ei huoltajien mukaan saanut olla este lapsen osallisuudelle.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkemys -ryhmä oli vastausten lukumäärän perusteella suuri. Huoltajat toivovat palvelun sisältävän samanlaista toimintaa kuin kokoaikaisille lapsille. Lapsen ei toivota jäävän paitsi järjestetystä toiminnasta. Vastauksissa tuli ilmi, että mikäli lapsi on osa-aikaisessa hoidossa, toivotaan lapsen käyttävän hoitoaikansa mieluummin varhaiskasvatustoimintaan kuin esimerkiksi nukkumiseen. Tässä yhteydessä varhaiskasvatuksen päivähoidon tarjoama kasvatustyö nähdään keskeisenä tekijänä palvelun sisällölle. Toisin sanoen 20 tuntiin tulee ryhmän vastausten mukaan tiivistää sama varhaiskasvatustoiminta sisältöineen, kuin mitä kokoaikaiseen palveluun sisältyy.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ryhmään sisältyi myös näkemys siitä, ettei lapsia eriarvoisteta sen perusteella, ketkä saavat osallistua kokoaikaiseen hoitoon ja ketkä eivät. Huoltajat pelkäsivät lapsen ja perheen leimautumista sen perusteella, minkä mittaiseen hoitoon he ovat oikeutettuja. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden ryhmässä ei otettu kantaa toiminnan varsinaiseen sisältöön, mutta katsoimme sen olevan erittäin tärkeä näkökulma varhaiskasvatuspalvelutoiminnan suunnittelussa.

Perustarpeet ja fyysinen hoito oli vastausmäärältään pienin ryhmä. Lapsen toivottiin vastausten perusteella toimivan päiväkodissa turvallisessa ryhmässä, nukkuvan päiväunet, ulkoilevan ja syövän kellonajasta riippuen aterian ja välipalan.

Osa-aikaisen varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa tulee vastausten perusteella ottaa huomioon pedagogiset tavoitteet, virikkeellisyys ja monipuolisuus, sekä niiden toteutuminen osa-aikaisessa varhaiskasvatuspalvelussa. Lapsella tulee olla mahdollisuus hoitoajastaan riippumatta osallistua yhteiseen toimintaan ja olla osana ryhmää. Lapsen sosiaalisia suhteita ja niiden syntyä tulisi tukea ja vahvistaa. Lapsen ja perheen leimautumista hoitoajan perusteella tulisi pyrkiä ehkäisemään.

7.1 Johtopäätökset

Huoltajien vastauksia oli kyselyssä kokonaisuudessaan runsas määrä (920 vastaajaa), mikä itessään kuvaa sitä, että huoltajat ovat kiinnostuneita osallistumaan ja tuomaan esiin näkemyksiään varhaiskasvatuspalvelun kehittämiseen. Huoltajien vastaukset kuvasivat varhaiskasvatustoiminnan sisältöalueita. Aineiston vastausten luokittelun perusteella lähes jokainen toimintanäkemyksistä sisältyi jollain tavalla todelliseen varhaiskasvatustoimintaan.

Opetushallituksen (2016) määrittelemissä pedagogisen toiminnan keskeisissä tavoitteissa ja sisällössä määriteltiin toiminnalle viisi erilaista sisältöaluetta, mitkä liittyivät kielelliseen

osaamiseen, ilmaisuun, yhteisöllisyyteen, liikuntaan ja ympäristön tutkimiseen. Kyselylomakkeen vastausten perusteella muodostuneista ryhmistä nousi esiin näkemyksiä, jotka vastaavat erityisesti Opetushallituksen määrittelemiä esiopetuksen toiminnallisia sisältöalueita. Erityisesti sosiaalinen ja yhteisöllinen näkemys, pedagoginen näkemys ja toiminnallinen näkemys ryhminä kuvasivat huoltajien näkemysten olevan yhteneväisessä linjassa Opetushallituksen määritelmän mukaan.

Vastauksista nousseiden näkemysten perusteella varhaiskasvatuspalvelun toiminnassa tärkeää on lapsen kehitys, sosiaaliset suhteet ja toiminnallisuus, jotka ollaan määritelty myös uuden varhaiskasvatuslain määrittelemissä varhaiskasvatuksen tavoitteissa. Emme kuitenkaan opinäytetyössämme pystyneet arviomaan suoraan huoltajien perehtyneisyyttä uuteen varhaiskasvatuslakiin. Vastauksissa ei juurikaan esiintynyt varhaiskasvatuksen tavoitteista poikkeavia näkemyksiä, joten voidaan katsoa huoltajilla olevan kattava käsitys varhaiskasvatustoiminnasta ja sen sisällöstä. Huoltajat näyttävät myös luottavan varhaiskasvatuksen ammattilaisten ammattitaitoon.

Vastauksissa nousi esiin yhtenä ryhmänä fyysisiin perustarpeisiin vastaaminen, minkä perusteella varhaiskasvatuspalvelun tehtävänä on pedagogisen toiminnan lisäksi lapsen perushoito. Ryhmän vastausmäärä oli huomattavasti pienempi, kuin muiden ryhmien. Katsomme, että vastausten pieni määrä ei kerro siitä, etteikö päivähoidon tulisi tarjota perushoitoa, tai että perushoitoa ei koettaisi merkitykselliseksi. Sen sijaan katsoimme vastausten määrän kuvastavan enemmän varhaiskasvatuspalvelun roolia ennemminkin kasvatuksen ja opetuksen tarjoajana, kuin ainoastaan lapsen hoitopaikkana huoltajien työpäivän ajaksi. Ryhmän perusteella voisi tulkita myös, että huoltajat luottavat siihen, että lapselle kuuluva perushoito toteutuu päivän aikana. Tästä syystä perushoitoa ei mahdollisesti olisi tarpeen tuoda erikseen esille vastauslomakkeessa.

Sisältöalueita jäi vastauksissa kuitenkin puuttumaan. Esimerkiksi vastauksissa esiintyi vain alle 5 mainintaa uskonnosta, tai uskontokasvatuksesta. Varhaiskasvatuslaissa kirjataan varhaiskasvatuksen yhdeksi tehtäväksi kunnioittaa kunkin uskonnollista ja katsomuksellista taustaa (Varhaiskasvatuslaki 580/2015).

8 Pohdinta

Rajattu osa-aikainen varhaiskasvatuspalvelu herättää voimakasta yhteiskunnallista keskustelua niin perheen oikeuksien kuin varhaiskasvatuspalvelun ammattilaistenkin näkökulmasta. Useat tahot, erityisesti huoltajat, ovat rajausta vastaan. Seuratessa keskustelua päivähoidon

rajaamisesta nousee esiin päivähoidon vahva rooli ja merkitys yhteiskunnassamme. Päivähoito-oikeus ensisijaisesti mahdollistaa huoltajien työssäkäynnin ja opiskelun, ja tarjoaa lapselle laadukasta varhaiskasvatusta.

Opinnäyteytössä analysoitiin ainoastaan toiminnan sisältöalueita. Huoltajat toivovat osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun sisältävän monipuolisesti pedagogisia sisältöalueita ja toivovat osa-aikaiseen varhaiskasvatuspalveluun osallistuvan lapsen pääsevän osallistumaan samaan toimintaan kuin kokoaikaisetkin lapset. Katsomme tämän olevan toiminnan suunnittelussa suuri haaste, sillä päiväkodissa on rajattu aika varsinaiselle varhaiskasvatustoiminnalle. Haasteeksi jää myös, miten ryhmät muodostetaan siten, että osallisuuden periaate toteutuu lapsen osalta.

Vastauksista tuli ilmi, että huoltajilla on kattava käsitys varhaiskasvatuksen toiminnasta. Tämä saattaa nousta toimivasta päivähoidon ja kodin välisestä yhteistyöstä, missä vanhemmat saavat osaltaan vaikuttaa toiminnan sisältöön. Analysoimamme kysely palvelee myös huoltajien osallisuutta päivähoidon suunnittelussa ja toteuttamisessa. Toisaalta jäimme vastauksien perusteella pohtimaan myös, onko varhaiskasvatuspalveluille siirretty huomattavasti suurempi vastuu lapsen kasvatuksesta verrattain kotiin. Katsomme, että huoltajien ja varhaiskasvatuspalvelun välinen toimiva yhteistyö tukee myös huoltajia lapsen kasvatustehtävässä.

6.1. Luotettavuus ja eettisyys

Hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkimustyön kaikissa vaiheissa noudatetaan rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Opinnäytetyö on pyritty tekemään Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimien Hyvä tieteellinen käytäntö -ohjeiden mukaisesti avoimella ja vastuullisella toimintatavalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 6, 2012.)

Kysely toteutettiin verkossa, joten vastaaminen edellyttää toimivan tietokoneen, verkkoyhteyden sekä tarvittavat tietotekniset taidot vastata kyselyyn. Toisaalta tietotekniikka on 2000-luvulla merkittävä osa jokapäiväistä arkea, minkä perusteella verkkokysely on mahdollisesti paperista versiota perustellumpi ja nykyaikaisempi vaihtoehto. Kysely oli verkossa avoinna 20.11.-31.12.2015. Vastausaika oli suhteellisen pitkä, joka edisti vastausten luotettavuutta, kiireellisempien vastaajien tavoitettavuutta sekä lisäsi kyselyyn osallistumisen mahdollisuutta.

Kyselytutkimuksen haasteeksi nousee muun muassa varmistuminen vastausten todenmukaisuudesta. Vastaajien pyrkimystä vastata huolellisesti ja rehellisesti ei voida taata, eikä sitä, mi-

ten vastaajat ymmärtävät kysymyksen (Hirsjärvi ym. 2015, 195.) Opinnäytetyössä tutkimuksen kyselylomake oli tehty etukäteen toisen henkilön toimesta. Emme olleet mukana laatimassa tutkimuslomaketta, vaan tehtävämme oli tuoda valmiiksi tehdyn kyselylomakkeen vastaukset esiin tutkimuksellisesti.

Sisällönanalyysin prosessissa katsoimme tutkijan vastuulle jäävän vastausten tulkinnan laadullisesti ja määrällisesti. Molemmat meistä lukivat aineiston ja kategorisoimme niitä alustaviin ryhmiin yhdessä, mutta toinen meistä toteutti lopullisen ryhmittelyn itsenäisesti. Katsoimme näin varmistavamme tutkimuksen sisällönanalyysin johdonmukaisuuden ja yhteneväisen linjauksen. Kategoriat muodostuivat aineiston vastausten perusteella. Aineisto oli kuitenkin suuri, jolloin osa vastauksista ei asettunut mihinkään kategoriaan.

Tutkimustulokset sisällönanalyysin prosessissa ovat riippuvaisia tulkitsijan näkemyksestä. Aineistoa voidaan lähestyä monesta eri näkökulmasta, riippuen siitä, mitä tutkimuksella halutaan saada selville. Myös tutkimusmenetelmän valitseminen oli haastavaa, sillä emme ole tehneet tutkimusta aikaisemmin. Päädyimme sisällönanalyysiin, koska tavoitteenamme oli tuoda esiin aineiston vastaukset tutkimuksellisesti. Kysely palvelee myös vanhempien mahdollisuutta ja oikeutta osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuspalveluiden kehittämiseen. Kyselyssä kysyttiin lapsen näkökulmaa, mutta valitsimme tähän opinnäytetyöhön toimeksiannon perusteella huoltajien näkökulman.

Yksi luotettavuuteen vaikuttava tekijä oli varhaiskasvatuksen ja päivähoidon käsitteiden ero. Tutkimuksessa kyse on 20 tunnin varhaiskasvatuspalvelusta, jota voidaan järjestää monin eri tavoin. Kuitenkin päiväkotien ollessa varhaiskasvatuksen ylivertaisesti yleisin toteuttamisympäristö, saattaa monella vastaajalla olla yksipuolista kokemusta varhaiskasvatuksesta. Näin ollen mahdollisesti moni vastaaja on perustanut näkemyksensä omien kokemustensa mukaan vain päiväkodissa toteutettuun varhaiskasvatukseen. Heräsi myös kysymys, ymmärtävätkö huoltajat päivähoidon ja varhaiskasvatuksen käsitteellisen eron, ja onko varhaiskasvatuksen sisältö huolenaiheena, vai kenties päivähoidon tuntimääräinen kesto.

Pyrimme pysymään vastauksia analysoidessa neutraalina omien mielipiteidemme suhteen, jotta ne eivät vaikuttaisi vastausten analysointiin. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkijat pidättäytyvät tekemästä sellaisia arviointeja tai päätöksiä, joihin epäilevät olevansa estyneitä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 7, 2012.) Kummallekaan meistä päivähoidon rajaus ei ole ajankohtainen nykyisessä työssä tai yksityiselämässä, joten katsomme sen olevan yksi neutralisoiva tekijä vastausten tulkinnassa.

8.1 Jatkotutkimukset ja kehittämisehdotukset

Vantaan kaupunki halusi hyödyntää huoltajien vastauksia osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun muotoiluun kartoittamalla etukäteen huoltajien toiveita ja näkemyksiä palvelun suhteen. Keskeytimme opinnäytetyössämme palvelun sisältöön, eli huoltajien näkemyksiin palvelun toiminnan sisällöstä. Palvelun sisältö vaikuttaa merkittävästi palvelun arvoon, josta johtuen laadukas sisältö luo palvelulle lisäarvoa.

Huoltajien toiveita kartoittamalla voidaan varhaiskasvatuspalvelua kehittää moneen suuntaan. Pinnalle nousevat toiveet voivat nousta yhteiskunnallisesta tilanteesta tai viestiä vanhempien omasta epävarmuudesta kasvattaa tai opettaa lastaan tiettyihin teemoihin liittyen. Varhaiskasvatuspalveluiden sisällön kehittämisen kannalta huoltajille voitaisiin tehdä kyselytutkimus, jossa kartoitettaisiin huoltajien haasteita oman kotona tapahtuvan kasvatustyön kannalta. Esiin saattaisi nousta erityisiä teemoja, jotka saattavat olla vanhemmille hankalia opettaa kotona tai joissa moni perhe tarvitsisi tukea. Yhteiskunnan muuttumisen ja kehittymisen myötä myös toimintatavat sekä opetuksen sisältö voivat vaatia muutoksia ja mukautuksia, jotta voitaisiin ylläpitää kestäväää ja kauaskantoista varhaiskasvatusta.

Opinnäytetyömme käsitteli osa-aikaista varhaiskasvatuspalvelua huoltajien näkökulmasta. Aihetta olisi tärkeä käsitellä myös lasten näkökulmasta, sillä lapsilähtöisyys on merkittävässä osassa varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Osa-aikaisen varhaiskasvatuspalvelun toiminta, järjestäminen ja vaikutukset voitaisiin kartoittaa myös varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkökulmasta. Toisin sanoen huoltajien näkemykset ovat vain yksi näkökulma aiheen käsittelyyn.

Vantaa ilmoitti harkitsevansa luopumista subjektiivisen päivähoidon-oikeuden rajaamisesta, sillä negatiivista palautetta oli tullut runsaasti. Rajaamisesta luopuminen tapahtuisi elokuussa 2019, josta lähtien jokaisella vantaalaisella lapsella olisi jälleen oikeus kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen. Vantaan kaupunginvaltuusto päätti rajauksen poistamisesta kokouksessaan 13.11.2017. (vantaa.fi 15.11.2017) Vaikka 20 tunnin varhaiskasvatuspalvelusta luovuttaisiin, laki antaa mahdollisuuden ottaa sen takaisin käyttöön.

8.2 Oman ammatillisen kasvun kehitys opinnäytetyöprosessissa

Koimme opinnäytetyöprosessin vaiheiltaan monipuoliseksi sekä ammatillisen kasvun kannalta tärkeäksi. Opimme paljon tutkimuskäytänteistä, tiedonhausta, tiimityöstä ja aikataulutuksesta. Tutkimus edellytti syventymistä varhaiskasvatusta ohjaaviin lakeihin ja asetuksiin, sekä

varhaiskasvatuksen teoreettiseen viitekehykseen. Tiedon suodattaminen ja olennaisten asioiden näkyväksi tekeminen kaikessa kirjoittamisessa on tärkeää ja haastavaa. Teksti täytyy lukea sisäistäen, unohtamatta lähdekritiikkiä. Varhaiskasvatuksesta on tarjolla tutkittua tietoa, mutta opinnäytetyön kannalta relevantin lähteen valitseminen voi viedä aikaa. Kirjoittajan, ajan, julkaisijan ja muiden kirjoituksen takana olevien tekijöiden kartoittaminen on tärkeää.

Koemme oppineemme paljon opinnäytetyöprosessin aikana myös itsestämme tutkijoina, ammattilaisina ja ihmisinä. Opinnäytetyön vaiheet koimme sopivan haastaviksi. Tehtäviä jaettaessa pyrimme olemaan tasapuolisia, kuitenkin molempien vahvuudet ja heikkoudet huomioiden. Kävimme tasaisin väliajoin tehtyä työtä kokonaisuudessaan läpi, ja pyrimme antamaan toisillemme rakentavaa ja rehellistä palautetta tehdystä työstä. Huomasimme, miten suuri osa suunnittelulla on työn edistymisen kannalta. Kun suunta on selkeä, on tekeminenkin sujuvampaa.

Tulevan ammattilaisen näkökulmasta olemme oppineet suuresti varhaiskasvatuksen sisältöalueilta, toiminnasta ja merkityksestä. Opimme suuntaa-antavasti myös palvelun kehittämisestä, sekä siitä, miten huoltajia voidaan osallistaa varhaiskasvatustoimintaan. Merkittävintä oli havainto siitä, miten huoltajat näyttävät vastausten perusteella kokevan varhaiskasvatuksen ammattilaisen roolin tärkeäksi.

Lähteet

Painetut lähteet:

Ahtela, K. & Bruun, & N. Koskinen, P. 2006. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Helsinki: Talentum.

Heinonen, H & Iivonen, E & Korhonen, M & Lahtinen, N & Muuronen, K & Semi, R & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus

Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu. Tallinna: Raamatutrukikoda. Gaudeamus Oy.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. 20. painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, E & Puroila, A & Parrila, S & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Artikkelissa: varhaiskasvatuksen käytäntöjä päiväkodissa. Hyvinkää: T-Print

Hujala, E. & Turja, L. (Toim.) 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: PS-Kustannus. 3. Painos.

Karila, K & Kinos, J. 2010. Päivä lastentarhanopettajana - mistä varhaiskasvatuksen ammatillisuudessa on oikein kyse? Korhonen, R & Rönkkö, M & Aerila, J. (Toim.) Teoksessa: Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos.

Karila, K. & Lipponen, L. (Toim.). 2013. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tallinna: Tallinna Raamatutrukikoda.

Kaskela, M & Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy

Kyrönlampi, T. 2011. Lapsen arki ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa - katsaus varhaiskasvatuksen väitöskirjoihin vuosilta 2006-2010. Artikkelissa: Leikin maailma päiväkodissa. Alila, K & Parrila, S. (Toim.) Oulu: Uniprint

Miettinen, S. & Koivisto, M. (Toim.) 2009. Designing Services with Innovative Methods. Keuruu: Otava Book Printing Ltd.

Miettinen, S. (Toim.) 2011. Palvelumuotoilu - uusia menetelmiä käyttäjätiedon hankintaan ja hyödyntämiseen. Helsinki: Teknologiainfo Teknova

Ojanen, T. & Ritmala, & M. Sivén, T, & Vihunen, R. & Vilén, M. 2011. Lapsen aika. Helsinki: WSOY

Reunamo, J & Salomaa, P. (Toim.) 2014. Varhaiskasvatuksen kehittäminen. Kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. Jyväskylä: PS-Kustannus

Rusanen, E. 2008. Esiopetus lapsen silmin - Tutkimus kokemuksesta, tiedon transferoitumisesta ja metatietoisuudesta. Helsinki: Palmenia

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi. 6.painos

Selin, E & Selin, J. 2013. Kaikki on kiinni asiakkaasta. Avaimia asiakastyöskentelyn hallintaan. Espoo: Hansaprint Oy

Storvik-Sydänmaa, S. & Talvensaari, H. & Kaisvuo, & H. Uotila, N. 2013. Lapsen ja nuoren hoitotyö. Helsinki: SanomaPro.

Tiusanen, E. 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Artikkelissa: Päivittäiset toiminnot päivähoitossa. Helenius, A & Korhonen, R. (Toim.) Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Viittala, Kaisu. 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus. Tampere: Tampereen Yliopisto Oy, Juvenesprint.

Verkkajulkaisut:

Hallituksen esitys 2015: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2015/20150080#idp450177712> Viitattu 5.10.2017

Alila, K & Kinon, J. 2014. Julkaisussa: Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmän tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. Opetus- ja kulttuuriministeriö. (Toim.) Verkkajulkaisu osoitteessa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75258/tr12.pdf?sequence=1> Viitattu 5.10.2017

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. 2017. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset. Verkkajulkaisu osoitteessa: <http://www.jhl.fi/portal/fi/tyoelama/ammattialatoiminta/varhaiskasvatus/> Viitattu 19.4.2017.

Lapsen oikeuksien viestinnän yhteistyöverkosto. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/sopimus-kokonaisuudessaan/> Viitattu 19.4.2017.

Opetusalan ammattijärjestö, 2015. Lausuntopyyntö OKM 15/010/2015. Varhaiskasvatuksen ja päivähoiton ero selkiytettävä. <http://www.oaj.fi/cs/Satellite?c=Page&pagename=OAJWrapper&childpagename=OAJ%2FPage%2Fsisalto&cid=1398855048744&browseContent=true&contentID=1408911024074> Viitattu 8.11.2017

Opetushallitus 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf Viitattu 25.4.2017.

Opetushallitus. 2017. Uudet varhaiskasvatussuunnitelmat - mikä muuttuu?
http://oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus/uudet_vasut
Viitattu 1.12.2017

Suomen lastenhoitoalan liitto, 2013. Kannanotto varhaiskasvatuslain valmisteluun ja Suomen hallituksen rakennepoliittiseen ohjelmaan 20.10.2013. Verkkojulkaisu osoitteessa:
http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahU-KEwIj_c_KkaDXAhUGLZoKHScjBHQQFggsMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.slal.fi%2Fdoc%2Flausunnot%2FKannanotto-varhaiskasvatuslain-valmisteluun-ja-Suomen-hallituksen-rakennepoliittiseen-ohjelmaan-20.10.2013.rtf&usg=AOvVaw3TzbMN_8LBi-6gfoqAbK6D
Viitattu 15.10.2017

Terveysten ja hyvinvoinninlaitos. 2017. Osallisuus.
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
Viitattu 1.12.2017

Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. Verkkojulkaisu osoitteessa: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Viitattu 6.11.2017

Vantaan varhaiskasvatuspalvelut. Varhaiskasvatuspalveluiden esite.
http://www.esitteemme.fi/vantaa_varhaiskasvatus/WallView/
Viitattu 28.11.2017

Vantaan kaupunki. 2017. Varhaiskasvatus ja koulutus. Artikkelissa: Vantaa tarjoaa kaikille ko-koaikaisen varhaiskasvatuspalvelun.
http://www.vantaa.fi/uutisia/varhaiskasvatus_ja_koulutus/101/0/135680
Viitattu 15.11.2017

Varhaiskasvatuslaki. 2015/580. 2005/272. 108/2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>>

Artikkelit:

Helsingin Sanomat 30.5.2015. Pääkirjoitus: Päivähoidon tarveharkinta merkitsee periaatteen muutosta. Verkkajulkaisu osoitteessa: <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000002827989.html>

Helsingin Sanomat 5.2.2016 Kotimaa: Hallituksen säästötavoite onnistuu vain osin- näin osa kunnista kiristää palveluita. Artikkelin verkkajulkaisu osoitteessa: <https://www.hs.fi/paivanlehti/12032017/art-2000005123654.html>

Turja, L. 2017. Varhaiskasvatuksen ammattilaisille: Kasvu-lehti. Artikkelissa: Osallisuus on lapsen oikeus. Helsinki: Talentia.

Taulukot

Taulukko 1	Kyselyn vastausmäärät.....	24
Taulukko 2	Kolmivaiheinen vastausten ryhmiin luokittelu	26

